

CĂRȚI ALE GENERAȚIEI '80

EFECTUL TRANSCRIERII SECVENȚIALE

În 1979, când a apărut volumul de proză scurtă *Aventuri într-o curte interioară*, cunosătorii „la zi” ai fenomenului literar au fost, probabil, de acord că avusese loc un debut așteptat – cel al prozatorului Mircea Nedelciu, anunțat de ceva vreme în cercurile tinerilor scriitori textualiști, nu demult ieșiți din amfiteatrele Universității București, prin 1973-1974-1975. În rândurile acestora, Mircea Nedelciu ocupa unul dintre locurile din față, dacă nu chiar fotoliul de orchestră. Prozatorul originar din Fundulea, Sectorul Agricol Ilfov, n-a stat pe gânduri, ci a continuat în forță cu alte două volume de același gen, botezate cu titluri un pic sofisticate: *Efectul de ecou controlat* și *Amendament la instinctul proprietății*, 1981 și 1983. Poate că nu e de prisos observația că toate aceste trei titluri, numai în aparență pre(ten)țioase, aveau aceeași structură sintactică: un substantiv cu funcție de subiect, urmat de o secvență prepozițională de asemenea substantivală, terminate cu alt determinant, de această dată adjectival sau genitival. Ar fi cazul să meditam, pornind poate chiar de aici, la anumite structuri logico-formale ale textelor lui Mircea Nedelciu. Cât privește aparițiile editoriale, era vorba de un ritm nescontat de bun într-o „epocă” ce nu scutea pe nimeni, vreau să spun pe nici un independent politic, de interdicții, piedici și opreliști, în primul rând de ordin partinic și ideologic. Rebeliunea textualistă, mai precis primul ei val, avea un port-drapel în Nedelciu, care a continuat, consolidându-și această poziție prin alte două apariții, la fel de bine cadentate: *Zmeura de câmpie* (1984) și *Tratament fabulatoriu* (1986). Criticul și istoricul literar Eugen Simion afirma fără rezerve, încă din 1989, că „Mircea Nedelciu [...] este liderul incontestabil al generației textualiste”. (*Scriitori români de azi*, vol. IV, Editura Cartea Românească)

Voința orgolioasă de a scrie altfel decât până atunci, în primul rând de a se situa în afara comandamentelor politice ale literaturii neoproletcultiste, statuate de conferința P.C.R. de la Mangalia („tezele” ceaușiste din iulie 1971), dar și de a înota împotriva curentelor estetice consacrate, reprezintă principala direcție îmbrățișată de noii și discreții insurgenți. De ce noua literatură, denumită aproape imediat „optzecistă”, nu a trezit bănuiele și nu a avut de suferit o reprimare decisă și sistematică din partea regimului? Tocmai datorită atitudinii implicite și nu fățișe, explicite, împotriva „programului” estetic-ideologic al unui regim disbrățat și împotriva limbii de lemn, șablonardă și lipsită de orice conținut viu. Și, cine știe, poate că ochiul de Argus al cenzurii se mai voala, strategic, din când în când. Revolta împotriva acelei bolnave „limbi de lemn” a fost, între altele, explicată chiar de Mircea Nedelciu într-un articol ulterior din *România literară*. Era o luare de poziție antipolitică în primul rând prin opțiunile literare antiestetice și anticanonice, fie tradiționaliste, fie neostaliniste.

Raporturile (trans)scriere/ scriitură/ realitate îl preocupă pe Mircea Nedelciu, transparent, mai rar explicit, cel puțin în primele două sau trei cărți. Este abandonată metoda *tratamentului fabulatoriu* al prozei de până atunci, care se preleva de anumite principii ordonatoare și de atitudini de omnisciență și de detașare față de o realitate aparent cognoscibilă și coerentă, sau, mai bine zis, cognoscibilă, descifrabilă, prin chiar coerența ei. Pe drept cuvânt tot Eugen Simion îl cataloghează pe Mircea Nedelciu în același text referențial din *Scriitori români de azi* (IV) drept „...un *experimentalist* în sensul pe care îl avea termenul în anii '30, un prozator care gândește nu numai la ce spune, dar și *cum* spune

textul epic”. Sigur că Eugen Simion se gândește acum (și) la Noul roman francez și sesizează preocuparea majoră a textualiștilor, implicat principală trăsătură a prozei lor, anume: maniera în care, modul cum se spune un text. Experimentalismul aceluiași prozator era subliniat și de Ion Negoitescu, într-un volum publicat în 1994 (*Scriitori contemporani*, Editura Dacia): „Seria de proze din *Efectul de ecou controlat* (1981) de Mircea Nedelciu este programatic și bătător la ochi experimentală”. Tot aici Ion Negoitescu semnaleză și examinează, *en passant* totuși, modalitățile de a transcrie o realitate efectiv haotică prin „înșelătorul sistem estetic de rigori aplicat semnalelor indirecte pe care ni le transmite un real în sine pururi necunoscut”.

Formula susceptibil programatică din titlul cărții publicate de Nedelciu în 1981 mi-a atras și mie atenția. Ce-ar trebui să înțelegem prin acest *ecou controlat*? Acel „real în sine pururi necunoscut”, după formularea „agnostică” a lui I. Negoitescu, ce i se comunică măcar parțial unui receptor sensibil, pe căi vizuale, auditive și verbal? Un real care mai poate fi recuperat (și) prin memorie sub forma unor „realități trăite” cândva, în copilărie sau într-o tinerețe destul de confuză... Este drept că tocmai termenul de *confuz(ă)* trădează caracteristica definitorie a realului ce are și ni se comunică prin diverse fețe numite la modul comun „realități”, iar preocuparea prozatorului este doar/ numai controlul exercitat asupra acestor ecouri și exersat prin redări întâmplătoare, și ele aparent haotice, neordonate de nici o regulă preconcepțată, preexistentă, nici măcar de un „sistem estetic de rigori”, după cum era spusă lui Negoitescu.

Autorul *transcrie secvențial* niște experiențe trăite de el sau de alții. Ordinea nu contează, ea fiind impusă doar de fluxul liber al memoriei, ceva în manieră faulkeriană. Grație unor astfel de modalități prozatorul este, fără să vrea neapărat, *strict autentic*, începând cu mediile și „prezențele” umane și terminând cu limbajul, cu felul de a se exprima. Transcrierea unei vorbiri neaoșe, populare, directe, fără nici un control „cultural” sau „oficial” exercitat de vorbitor, poate fi creditată și ca o reacție a vorbitorilor de limbă vie, curentă, subconștientă în fond, împotriva evisceratei limbi „oficiale”, definitiv înțepenite în proiect, cu ticurile și cu greșelile ei caraghioase. O furtună de semne se abate *necontrolat* asupra autorului, și el implicat în realitățile „controlate” prin transcriere, menționat nominal în mai multe locuri din carte. Simultanitatea unor secvențe, de altminteri cât se poate de banale, ca viața însăși, este sugerată

câteodată prin amestecul abia sesizat al planurilor, altele prin dispunerea textelor în versiuni paralele pe două coloane, orânduite în aceeași pagină.

Realitatea nu poate fi programată sau dirijată, nimeni nu se poate situa deasupra ei, așa cum se întâmplă în povestirile și în romanele clasice, unde realiste sunt de fapt metoda de creație, modulurile scriiturii și nu lumea, universul, recompose și restructurate, ordonate de un subiect creator, de un pretins demiurg, deci modificate, remodelate subiectiv. Așadar, Mircea Nedelciu nu dorește și (pretinde că) nu poate structura, organiza realitatea, ci doar cartea pe care o scrie. Față de proza așa-zis „obiectivă”, textualiștii contrapun o proză cât se poate (sau cât poate fiecare) de subiectivizată, imixtiunile în text fiind oriunde posibile și în general explicite. De asemenea, transcrierea sau fabricarea (mimat) exactă, fidelă cu originalul, a unor documente semnificative doar pentru realitatea unor protagoniști obscuri, fără o identitate bine conturată, este o practică uzuală. Extragem o mostră din *Efectul de ecou controlat*:

„Iată-l, așadar, pe maistrul Razachie din nou la Sovata.

«*Stimați tovarăși* – stă scris pe prima pagină a manuscrisului pe care l-a lăsat el bibliotecii din Sovata la plecare – *în primul rând vă spunem în mod sincer „BINE ATI VENIT”*». Pe dosarul în care s-au păstrat aceste documente, sub mențiunea cu înflorituri: «*CELE DOUĂ ACȚIUNI LA CARE A DAT CONCURSUL ILIE RAZACHIE DIN BACĂU*», este notată și perioada. 1-18 oct. '79. Deci maistrul Razachie se simte ca acasă peste tot devreme ce cu atâta aplomb, la numai patru zile după ce el însuși a venit în stațiune, le urează altora bun venit. Și continuă:

«*Bine ați venit în stațiunea Sovata și bine că ați venit la seara aceasta literară MIHAI SADOVEANU, organizată cu sprijinul activiștilor culturali ai acestei bibliotecii*».” (*Maistrul Ilie Ilie Razachie își dă concursul, op. cit.*, p. 150)

În subtext, se strecoară umorul abia disimulat al lui Mircea Nedelciu. Situații, figuri, limbaj, conduite ridicole, jenante, se întâlneau la tot pasul în fostul „sistem socialist”. În felul ei o *artă a insinuării*, o implicare abia simțită, prin ricanarea complice, prin luarea în seamă aparent întâmplătoare, dar care se oferă prin starea de fapt, căci așa era lumea de atunci, conlucrează la acea discreție a optzeciștilor, care, subminând proza „canonică”, subminau în realitate un mod de gândire sistemic perimat și un limbaj limitat și încremenit.

Concursul național de proză scurtă „RADU ROSETTI” - ediția a XIV-a 2012

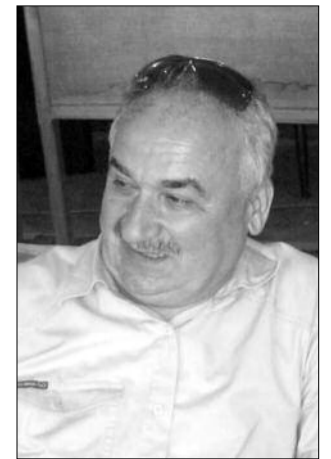
■ Organizatori: PRIMĂRIA MUNICIPIULUI ONEȘTI și BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „RADU ROSETTI”. ■ Concursul este organizat pe trei grupe de vârstă: 10-15 ani, 16-20 de ani, 21-35 de ani. ■ Categoria de vârstă va fi specificată la începutul lucrării.

■ Condiții de participare: * 1-2 lucrări care să nu depășească 10 p. (text dactilografiat / tehnoredactat) și care să nu fi fost premiate la alte ediții ale Concursului național de proză scurtă „Radu Rosetti”; * lucrările vor fi semnate cu un motto și vor fi însoțite de un plic care va * purta același motto și în care vor fi înscrise datele personale ale concurentului: numele și prenumele autorului, data nașterii, adresa completă, numărul de telefon și profesia (plic care va fi deschis după jurizare); * în paralel, lucrarea în format electronic, cu același motto, va fi expediată pe adresa: bibli_on@yahoo.com ca atașament tehnoredactat în programul Microsoft Word și salvat în format .doc (cu font Times New Roman, mărime 12, marginile paginii

setate la 2 cm); organizatorii garantează anonimatul expeditorului; * participă tineri care nu au debutat editorial în proză, nu sunt membri ai Uniunii Scriitorilor sau ASPRO (Asociația Scriitorilor Profesioniști din România).

■ Lucrările (schite și povestiri) vor fi expediate pe adresa: *Biblioteca Municipală „Radu Rosetti”, Bulevardul Oituz nr. 13 A, Cod poștal 601077, Onești, Jud. Bacău* ■ Data limită de primire a lucrărilor: 1 octombrie 2012. ■ Premiarea va avea loc în data de 25 octombrie 2012. ■ Pentru laureații concursului cu domiciliul în alte localități, premiile vor fi expediate prin poștă. ■ Relații la telefon: 0234/324099, tel./fax 0234/312202.

OBSERVAȚII: Versurile, fragmentele de teatru sau eseurile filosofice, istorice, lingvistice etc. nu vor intra în concurs. Lucrările scrise de mână, precum și cele care nu respectă prezentul regulament nu vor fi luate în considerare.

Voința orgolioasă de a scrie altfel decât până atunci, în primul rând de a se situa în afara comandamentelor politice ale literaturii neoproletcultiste, statuate de conferința P.C.R. de la Mangalia („tezele” ceaușiste din iulie 1971), dar și de a înota împotriva curentelor estetice consacrate, reprezintă principala direcție îmbrățișată de noii și discreții insurgenți.

Carnet parizian

Albert Camus – lecturi contemporane (III)

Motto:

«Totodată, rolul scriitorului nu poate fi separat de obligațiile dificile.

Prin definiție, el nu se poate pune astăzi în slujba celor care fac istoria: el îi slujește pe cei care-i suportă consecințele.»

(Albert Camus, *Discursul de la Stockholm*, 1957)

Activitatea jurnalistică a lui Albert Camus se întinde pe o durată de 20 de ani, între 1937 și 1957, perioadă în care el a ocupat toate posturile, de la secretar de redacție la cel de redactor-șef, și aflându-se printre cei care au jucat un rol esențial în modelarea opiniei politice și culturale franceze într-un context istoric agitat, complex și tragic din perioada Ocupației și cea, ulterioară războiului, a reconcilierii naționale. Trebuie însă menționat că el a ajuns să exerseze această meserie mai mult forțat de împrejurări și de nevoi materiale, decât dintr-o vocație inițială, aceasta fiind rezervată, după cum se știe, literaturii. În 1937, la un an de la obținerea diplomei universitare în filosofie cu teza *Méthaphysique chrétienne et néoplatonisme. Plotin et Saint Augustin*, Camus este respins la examenul de agregatie, fiind bolnav de tuberculoză. Doi ani mai târziu, el va fi angajat la ziarul *L'Alger républicain* de Pascal Pia, numit redactor-șef al acestei proaspete publicații. Sosit de puțină vreme din metropolă în capitala Algeriei franceze, Pascal Pia nu cunoaște multă lume, lucru care-l determină să facă apel la numeroși debutanți pentru a-și constitui echipa redacțională. Printre ei se numără și tânărul Camus a cărui experiență de scriitor nu conținea până la acea dată decât un bagaj destul de redus: câteva articole în *Alger étudiant*, mai multe texte literare fără deosebită valoare ce vor fi publicate postum sub titlul *Ecrits de jeunesse*, o participare la redactarea colectivă a volumului *Révolte dans les Asturies*, publicarea volumului *L'envers et l'endroit* și mai multe articole în revista *Jeune méditerranée*.

Experiența sa politică este marcată de adeziunea de scurtă durată (1935-1937) la Partidul comunist algerian, întreruptă de excluderea lui pe motiv de troțkism, în realitate pentru dezacordul exprimat public cu linia partidului în privința ideilor coloniale. În cursul acestor doi ani, Camus a făcut parte din ceea ce se numea „celula intelectuală” a partidului, publicând mai multe articole în ziarele comuniste *La Lutte sociale* și *L'Algérie ouvrière*.

Jurnalisticul: un istoric al cotidianului animat de imperativul obiectivității

Puțina experiență în domeniul publicisticii a tânărului angajat nu l-a împiedicat pe Pascal Pia să-i încredințeze misiunea de editorialist. În semn de recunoștință, tânărul Camus s-a străduit să învețe din mers această meserie, ajungând cu timpul să o îndrăgească și să o exerseze cu pasiune și strălucire, astfel încât putem spune astăzi că acest domeniu este unul dintre cele mai reprezentative din activitatea lui publică, alături de teatru, domeniu capabil să oglindească pe deplin trăsăturile personalității sale, ca o tribună a convingerilor sale morale, politice și estetice. Pasiunea și talentul tânărului discipol îl impresionează încă de la început pe mentorul său care notează: „I-am cerut să facă tot ceea ce se poate face într-o redacție de ziar, sarcini pe care le-a împlinit cu o ușurință asemănătoare cu cea a unui profesionist experimentat, punând pe deasupra sensibilitate și stil, calități ce nu sunt monedă curentă în lumea presei”.

Împreună cu Pascal Pia, care-i va deveni un fidel prieten și susținător, Camus va construi o deontologie ambițioasă, sprijinită în special pe

imperativul obiectivității pe care-l considera drept coloana vertebrală a acestei îndeletniciri și optând, încă din 1939, pentru un „jurnalism critic”, la încrucișarea dintre „jurnalismul combativ” și cel „de opinie”. Jeanyves Guérin sintetizează în *Dictionnaire Albert Camus* modalitățile preconizate de Camus pentru punerea în practică a acestei deontologii: respectul pentru fidelitatea relatării evenimentelor, vigilența acută și grija pentru indicarea sistematică a surselor, examenul lor critic, distincția dintre informație și comentariu, distanțarea față de puterile politice și financiare.

Într-un articol publicat în ziarul *Combat* la 1 septembrie 1944, Camus schițează un portret al jurnalistului, ale cărui trăsături rămân de actualitate și astăzi: „Ce este un jurnalist? Este un om care, mai întâi, trebuie să aibă idei. [...] El este apoi un om a cărui menire este aceea de a informa publicul asupra evenimentelor petrecute cu o zi în urmă. Un istoric al cotidianului – a cărui primă grijă trebuie să fie adevărul. Orice istoric știe însă cât de înșelător lucru este adevărul în istorie, în ciuda distanței luate, a confruntărilor de documente și a comparării declarațiilor. La această stare de lucruri, el nu poate să aducă decât o corectare, care este morală, vreau să spun o grijă de obiectivitate și de prudență”.

Prin urmare, conceptul de „jurnalism critic” menționat mai sus capătă importanța unui adevărat program în perspectiva *jurnalismului de idei* pe care i-o conferă autorul. Într-un editorial publicat tot în ziarul *Combat*, datat 8 septembrie 1944, Camus construiește bazele unei adevărate reforme a presei franceze de după război, dezbătând problema – în fond, actuală și astăzi – a raportului dintre nevoia de rapiditate a transmiterii informației și exigența unei informații obiective: „Vrem să informăm repede în loc să informăm bine”. Supusă avalanșei informaționale – provenind mai întâi de pe front, dar și dintr-o lume în plină mutație structurală –, precum și lipsei de discernământ în trierea știrilor provenite de la agențiile de presă, printre care unele se îngrijesc foarte puțin de verificarea veridicității lor, activitatea presei se confruntă cu o exigență ineluctabilă: „Cel puțin un lucru este evident: informația așa cum este ea furnizată astăzi ziarelor, și așa cum acestea o folosesc, nu se poate lipsi de un comentariu critic”. Pentru aceasta, jurnalistul are, în opinia lui Albert Camus, obligația de a explica și a-și instrui cititorii asupra sursei și conținutului articolelor pe care le semnează: „[...] jurnalistul poate ajuta la înțelegerea știrilor printr-un ansamblu de remarci care conferă adevărata măsură informațiilor ale căror sursă și intenție nu sunt întotdeauna evidente”. Cât privește aportul moral al jurnalistului, ca și al scriitorului, în general, despre care Camus a vorbit în nenumărate rânduri, exemplul dat în acest articol întărește ideea despre importanța și atenția ce trebuie acordate modului de a mânui limbajul în formarea opiniei. Corectitudinea limbajului privește aici mai ales grija față de folosirea unor cuvinte a căror forță semantică a fost pervertită de limba de lemn a propagandei fascisto-pétainiste și care, în loc să înalțe sufletele, le readuce înapoi la marasmul unei triste ideologii. Ne permitem aici o paranteză pentru a semnala că fenomenul este întâlnit în toate perioadele post-dictatoriale care utilizează în exces formule de limbaj care provoacă cu timpul uzura forței semantice a cuvintelor-cheie, mai ales a celor care construiesc structura afectivă pe care națiunea o întreține cu valorile sale cele mai profunde. A vorbi despre Franța în presa de după Eliberare înseamnă a-ți lua riscul de a aborda un subiect ce trebuie tratat cu infinite precauții în alegerea cuvintelor: „A voi să se reia clișeele și frazele patriotice dintr-o epocă în care am ajuns să-i irităm pe francezi până și cu cuvântul patrie,

înseamnă a nu contribui cu nimic la definiția dorită. Ba chiar am putea-o slăbi. La vremuri noi trebuie, dacă nu cuvinte noi, cel puțin noi îmbinări ale cuvintelor. Aceste îmbinări nu ni le poate dicta decât inima și respectul unei iubiri adevărate. Numai cu acest preț vom putea contribui, cu modesta noastră putere, să-i oferim țării limbajul pe care ea să-l înțeleagă”. Pentru scriitorul-jurnalist, așa cum va mărturisi cu altă ocazie, limbajul a constituit întotdeauna mijlocul nobil de emancipare a publicului, trezind tot ceea ce este nobil în sufletul cititorilor: „Dorința noastră, tot atât de profundă pe cât era de nemărturisită, era de a libera jurnalele de sub influența banului și de a le oferi un ton și un adevăr care să ridice publicul la înălțimea a ceea ce este mai bun în el. Ne gândeam la acea vreme că o țară are valoarea pe care o are presa ei. Și, dacă este adevărat că ziarele reprezintă vocea unei națiuni, eram hotărâți, de la locul pe care-l ocupam și de pe modesta noastră poziție, să ridicăm această țară, elevându-i limbajul. Pe drept sau pe nedrept, mulți dintre noi au murit în condiții inimaginabile, iar alții suferă din cauza izolării sau amenințărilor în închisoare”.

Legat de concepția camusiană asupra limbajului în jurnalistică nu putem să nu semnalăm un paradox în privința stilului său, paradox explicabil, desigur, prin dihotomia jurnalist-scriitor de la care el nu s-a putut sustrage de-a lungul activității sale. Astfel, pledoaria sa pentru un limbaj epurat, impregnat de precizie și conciziune pare să se șteargă uneori lăsând loc unei chemări irepresibile către un lirism jubilatru ce transpare din suita însăși a evenimentelor, cum ar fi, de exemplu, cel al eliberării Parisului. Editorialul lui Camus din 25 august 1944, numit *Noaptea adevărului* este un incontestabil exemplu în acest sens, care nu șterge nicidecum frumusețea unor rânduri memorabile: „În timp ce gloanțele libertății suieră încă în oraș, tunurile eliberării intră pe porțile Parisului, înconjurate de strigăte și flori. În cea mai frumoasă și mai caldă noapte de august, cerul Parisului pune laolaltă stelele eterne cu gloanțele trasoare, cu fumul incendiilor și rachetele multicolore ale bucuriei populare. În această noapte fără egal se sfârșesc patru ani ai unei istorii monstruoase și ai unei lupte indicibile în care Franța s-a zbatut cu rușinea și cu furoarea ei”.

Parcursul jurnalistic al lui Camus: o voce liberă și un exemplu de intransigență etică

Albert Camus a fost, în contextul epocii sale, un nonconformist, în așa fel încât s-a putut vorbi despre spiritul său libertar, anarhic. Mai mult, el a respins și a criticat în mod viguros totalitarismul fascist sau comunist, considerându-le ca o amenințare asupra fundamentului însuși al democrației. Sunt numeroase luările sale de poziție față de stări de lucruri ce ignoră sau, și mai grav, încalcă cu premeditare drepturile umane, în special pe cele ale oamenilor sărmani, considerați drept victime ale istoriei. Iată ce scrie el în 1947 despre libertatea de expresie în editorialul *Democrație et modéstie* din ziarul *Combat*: „Iată-ne întorși din vacanță. Vor fi reluate tractațiile, negocierile și târguilele. Aceleași probleme care ne asaltează de doi ani încoace vor sfârși în aceleași înfundături. Și de fiecare dată când o voce liberă va încerca să spună, fără pretenție, ceea ce gândește, o armată de câini de pază de toate rasele și de toate culorile va lătra furios pentru a-i acoperi ecoul”.

Este schițată, prin această imagine, ceea ce am putea considera adevăratul său crez jurnalistic pe

Legat de concepția camusiană asupra limbajului în jurnalistică nu putem să nu semnalăm un paradox în privința stilului său, paradox explicabil, desigur, prin dihotomia jurnalist-scriitor de la care el nu s-a putut sustrage de-a lungul activității sale. Astfel, pledoaria sa pentru un limbaj epurat, impregnat de precizie și conciziune pare să se șteargă uneori lăsând loc unei chemări irepresibile către un lirism jubilatru ce transpare din suita însăși a evenimentelor...

care-l va exprima cu altă ocazie într-o formulă tot atât de memorabilă: „Refuzul de a minți și rezistența în fața opresiunii”. Nu aceasta este poziția pe care Camus a avut-o încă de la începutul carierei sale la cotidianul *L'Alger républicain*? Autoritățile, exasperate, au făcut totul pentru ca el să fie licențiat de la acest ziar, reproșându-i-se stilul incisiv al articolelor sale, ca în cazul suitei de reportaje publicate sub titlul *Enquête en Kabylie*, în 1939. Iată un scurt fragment dintr-unul din aceste articole: „Este disprețuitor să spui că poporul kabyl se obișnuiește cu sărăcia. Este disprețuitor să spui că un popor nu are aceleași nevoi ca și noi... Este curios să vezi cum calitățile unui popor pot servi la umilința în care este ținut, și cum frugalitatea proverbială a țaranului kabyl este chemată să justifice foamea care-l roade”.

După o scurtă colaborare la *Paris-Soir*, care i-a lăsat un gust de decepție datorită spiritului frivol al parizianismului care-i anima redacția, Albert Camus va ocupa timp de 4 ani, din 1943 și până în 1947, funcția de redactor-șef al prestigiosului cotidian *Combat*. Desigur, istoria acestui ziar, care cuprinde perioada de clandestinitate, urmată de apariția sa începând cu 21 august 1944, este plină de amănunte revelatorii despre una dintre publicațiile cele mai prestigioase de după război din Franța, printre puținele autorizate să apară după Eliberare. Deviza acestui cotidian, *De la Rezistență la Revoluție*, este de fapt titlul editorialului publicat de Albert Camus în prima zi a apariției sale libere și în care el salută noua perioadă istorică de recăștigare a demnității și libertății. Bilanțul ultimilor ani, pe care editorialistul Camus îl face, are și el caracterul unui program: „Acești ani nu au fost inutili. Francezii care i-au început prin simplul reflex al onoarei umilite îi termină posedând o știință superioară care-i face să așeze de acum încolo deasupra tuturor inteligența, curajul și adevărul inimii umane.”

Textul publicitar publicat de ziar în presa apropiată de direcția sa redacțională conține și ea o largă prezentare a principiilor acestuia. Amprenta textelor camusiene este evidentă: „*Combat*, născut din Rezistență, întocmit de oameni liberi, încearcă să fie drept fără să fie plictisitor, vrea să introducă morala în politică, încearcă să obțină printr-o critică loială elementele unei doctrine care să concilieze justiția cu libertatea. *Combat* nu caută să mintă, nu pretinde că are întotdeauna dreptate, nu condamnă nimic în mod gratuit. Dar *Combat* nu cedează nimic în planul adevărului, al rațiunii și al justiției. *Combat* încearcă să realizeze de asemenea coaliția dintre obiectivitate și energie”.

Cu timpul și în ciuda mai multor încercări ale membrilor redacției, ziarul va sucomba problemelor financiare agravate de grevele repetate ale tipografilor din anul 1946.

Parcursul itinerariului jurnalistic al lui Camus va mai conține doar o scurtă colaborare la ziarul *L'Express*, între 14 mai 1955 și 2 iunie 1956, în care el va publica un număr de treizeci și cinci de articole, toate înglobate în numele de *Actuelles*, pentru a întări ideea continuității scrisului său. Din nefericire, el nu a reușit să se integreze în colectivul de redacție al acestei publicații și să se simtă, cum fusese cazul la *Combat*, înconjurat de o familie cu aceleași convingeri.

Bilanțul unei vieți de jurnalist: să câștigi pariul cuvintelor

Și în activitatea de jurnalist Albert Camus a fost animat de aceleași sentimente și valori care i-au ghidat viața și opțiunile politice și au contribuit la construirea operei sale.

Desigur, textul care concentrează la modul cel mai complex testamentul său literar și uman este *Discursul de la Stockholm*, rostit cu prilejul decernării premiului Nobel, în 1957. O traducere foarte bună a acestui text se poate găsi accesând linkul: <http://www.citate-celebrecogito.ro/discursul-lui-albert-camus-dupa-decernarea-premiului-nobel/>.

La acesta merită să adăugăm în chip de concluzie un alt fragment dintr-un editorial apărut în ziarul *Combat* la 30 noiembrie 1946 și purtând un titlu semnificativ *Ni victime ni bourreau, Vers le dialogue*. Camus reiterează aici nevoia de dialog între popoarele lumii în vederea obținerii unei păci durabile – cuvintele își au încărcătura lor la acest scurt interval de la încheierea războiului –, dar ele își dovedesc, în același timp, și caracterul lor profetic pentru deceniile ce vor urma. În fine, ele ridică încă o dată, ca și cum niciodată nu este de ajuns să ne hrănim cu vorbele inimilor alese ale unor astfel de oameni, voalul de pe convingerile profunde ale unui om care și-a construit viața, așa cum singur măturisea, înscriind pe ultima pagină nevoia indefectibilă a iubirii.

Să-i lăsăm, din respect, ultimul cuvânt: „În ce mă privește, cred că sunt aproape sigur că am ales. Și, alegând, am avut sentimentul că trebuie să vorbesc, să spun că nu mă voi număra niciodată printre cei care, oricare ar fi ei, s-ar obișnui cu crima și ar trage folo de pe urma ei. [...] Da, ceea ce trebuie să combatem astăzi sunt frica și tăcerea, și cu ele ruptura dintre spirit și suflet pe care ele le provoacă. Ceea ce trebuie să apărăm este dialogul și comunicarea universală dintre oameni. Sclavia, injustiția și minciuna sunt flagelurile care distrug această comunicare și interzic dialogul”.

Dacă cititorii mi-ar cere să le recomand o singură frază a acestui mare scriitor care a fost Albert Camus, le-aș spune că, deși întreprinderea mi se pare dificilă, aproape imposibilă, le-aș propune-o, subliniind-o, pe aceasta: „*De acum încolo, singura noastră onoare va fi să câștigăm cu toate forțele formidabilul pariul prin care vom ști în sfârșit dacă cuvintele sunt mai puternice decât gloanțele*”.

Bibliografie:

Dictionnaire Albert Camus, publié sous la direction de Jeanyves Guérin, Ed. Robert Laffont, 2009, 975 p.

Camus à Combat, în colecția *Cahiers Albert Camus*, Ed. Gallimard, 2002, 748 p. – ediția este stabilită, prezentată și adnotată de Jacqueline Lévi-Valensi.

Un rezervor prețios de informații se pot găsi pe site-ul *Centrului de documentație Albert Camus* găzduit de Cité du Livre din Aix-en-Provence: <http://www.citedulivre-aix.com/citedulivre/spip.php?article51>

Inchizitorul care voia să-l sponsorizeze pe evreu

Inchizitorul general de Ferrara scrie superiorilor săi la Roma despre un caz oarecum neobișnuit. E vorba de bătrânul evreu Bonaiuti de' Rossi, pe care a încercat, timp de mai multe luni, să-l convingă să se convertească la creștinism. Acest evreu e unul dintre cei mai culți din Italia, bun cunosător al Bibliei și al Talmudului și în stare chiar să scrie versuri elegante în latină. Economic, bătrânul nu stătea bine. Sărac și persecutat de coreligionarii săi, Bonaiuti era ispitit (și vulnerabil) în fața unui ajutor financiar. Și totuși, eforturile sunt sortite eșecului; pentru că, așa cum scrie Inchizitorul, „în mod voit, (Bonaiuti) vrea să rămână evreu, dar nu un evreu nebun”, iar asta, pentru că nu vrea „să înceteze să spună adevărul în favoarea oricărei religii”. („Risolutamente vuole star hebreo, ma non pazzo hebreo”; „cessar di dir la verità in favor d'ogni religione”).

Era în vara anului 1577. Domnea o atmosferă apăsătoare, specifică Contrareformei, care-i obliga pe evrei să se recludă în ghetouri și astfel să se separe de creștini. Azariah (numele ebraic al lui Bonaiuti) e un caz anormal; și-a făcut mulți dușmani în comunitatea sa, din cauza unei cărți consistente, bine documentate, dar și oarecum hazardate, despre istoria ebraică antică. Folosindu-se și de literatură iudeo-elenistică, a demonstrat că cronologia talmudică ar trebui revizuită. Unii rabini au interzis lectura acestei cărți. Iar unii prieteni, revoltați de ideile sale, îl evită.

Din curiozitate intelectuală, iar nu pentru a se converti la creștinism, Azariah a început să studieze cu atenție Noul Testament. Îl fascinează ambientul iudaic al Evangheliilor, viața din Palestina epocii lui Iisus. De aici, și raporturile sale cu Inchizitorul. Așa a luat naștere un frumos volum de observații filologice despre „Noul Testament siriac”, carte pe care a terminat-o de redactat în iunie 1577. De fapt, Inchizitorul scrie superiorilor săi despre această carte și despre autorul ei. Chiar și dacă vrea să rămână evreu - scrie Inchizitorul -, Bonaiuti are o minte fină, iar competențele sale pot fi de folos Bisericii. Iar evreul ar dori „puțină pomană, pentru a-și putea tipări amintirile eforturi” („qualche limosina per poter stampar dette sue fatiche”).

Cu toată recomandarea Inchizitorului, studiul lui de' Rossi n-a văzut lumina tiparului, probabil și pentru că autorul său a murit până la sfârșitul aceluși an.

După mai bine de patru secole, Joanna Weinberg, de la Universitatea din Oxford, a descoperit două exemplare ale manuscrisului „Observații asupra Noului Testament siriac” și le-a publicat în originalul italian, cu traducerea engleză. („Azariah de' Rossi's Observations on the Syriac New Testament”, îngrijit de Joanna Weinberg, The Warburg Institute – Nino Aragno Editore, London – Torino 2005, pp.110). E apreciabilă această “restituire” a unei opere născute la confluența a două mari culturi – creștină și iudaică, dar și o (postumă) recunoaștere a libertății intelectuale a lui de' Rossi.

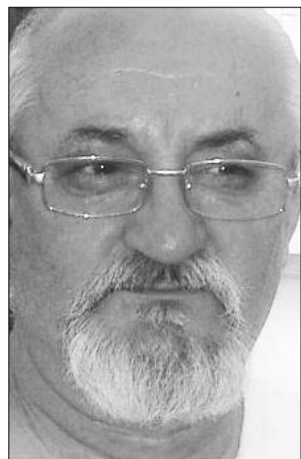
Într-un stil accesibil, fluent, care-și permite uneori și elemente prozodice (metafore sugestive, exemple ilustrative, dar și atâtea expresii dialectale), Azariah îl conduce pe cititor la descoperirea limbii siriace, pe care el o considera o variantă a aramaicei vorbite de evrei în vremea lui Hristos. Teza sa – la acea vreme, îndrăzneală – este aceea că toate referințele la limba ebraică, prezente în Evangheliile, indică, de fapt, limba aramaică ce se vorbea curent în pământul lui Israel. După Azariah, și „titulus”, despre care amintesc Luca și Ioan că ar fi fost scris în trei limbi și așezat deasupra crucii, n-ar fi fost scris, alături de grecește și latinește, în evreiește, ci în aramaică, astfel încât toți iudeii din Ierusalim să poată înțelege fraza: “Iisus Nazarineanul Împăratul iudeilor”.

Azariah a copiat cu grijă cele două manuscrise de „Observații”, iar traducerile din siriacă le-a transcris cu roșu, spre a putea fi observate mai ușor de cititor. Ni-l putem imagina pe evreul Azariah – Bonaiuti de' Rossi în biroul său din Ferrara, dinaintea colii de scris, repetând: așa cum „am învățat de la minți luminate, găsirea adevărului oricărui sens... e mai mult decât găsirea oricărei alte mari bucurii” („appreso di gl'elevati intelletti, il trovar la verità di qual si voglia senso... è più che 'l trovare ogni grande gioia”).

După mai bine de patru secole, Joanna Weinberg, de la Universitatea din Oxford, a descoperit două exemplare ale manuscrisului „Observații asupra Noului Testament siriac” și le-a publicat în originalul italian, cu traducerea engleză... E apreciabilă această “restituire” a unei opere născute la confluența a două mari culturi – creștină și iudaică, dar și o (postumă) recunoaștere a libertății intelectuale a lui de' Rossi.

Aurel Sibiceanu

Glorioșii ani ai ratării (XLVI)

O poveste cu Papa Octav Pârvulescu, Lumumba și Valea Jiului

Primisem, printr-un cunoscut, informația că se va încerca arestarea mea, în temeiul pomenitului decret, în baza unor sesizări ale unui cetățean scandalizat de morala mea joasă. Atunci am luat hotărârea să plec din țară. Despre cum au decurs discuțiile cu un maior de la secția pașapoarte-emigrări am povestit, am relatat și cum acesta m-a împiedicat să fac un act nesăbuit, care ar fi pus în pericol viitorul copilului meu.

Anul 1983 a fost destul de straniu pentru mine, spun straniu datorită întâmplărilor care s-au cuprins în el. În luna martie l-am cunoscut pe Cezar Baltag, mare poet și erudit om de carte. A fost o întâlnire impresionantă, de care cred că poetul Ion Toma Ionescu își amintește cel mai bine. Întâlnirea d-lui Baltag cu vechii săi prieteni – Octav Pârvulescu, Marin Ioniță, Elisabeta Novac, Ion Popa Argeșeanu, Miron Cordun, Otilia Nicolescu, Ludmila Ghișescu, Mihai Ghișescu – a fost un prilej de ample și emoționante memorii... În copilărie, așa cum am mai spus într-un alt episod, îl cunoscusem pe venerabilul său tată, Părintele Porfirie Baltag, care a supraviețuit fiului său Cezar, trecut la cele veșnice în mai 1997... Citisem toate cărțile poetului, articolele din revistele literare, traducerea „Istoriei credințelor și ideilor religioase”, de Mircea Eliade. În seara aceea l-am abordat pe poet și acesta, fără a sta pe gânduri, m-a invitat la redacția „Vieții românești”, apoi acasă la dânsul. M-a dăruit cu prietenia sa și m-am bucurat de ea până la trecerea poetului în Cea Lume...

Două luni mai târziu, sub pretexte imaginare, mi se desface contractul de muncă – lucram ca muncitor în Combinatul Petrochimic Pitești. N-a fost chip să mă apăr, tovarășii îmi fabricaseră motive „impecabile”. Tărășenia m-a prins fără rezerve de bani, fapt care a dus la adunarea norilor negri în familie... Am fost „convocat” de Tata, care mi-a explicat, pentru a nu știu câta oară, ce rol nefast are pentru mine... literatura! Am îndurat cu stoicism dojenile și multă vreme, nepermis de multă, nu aveam să mă mai văd cu Tata... Există în familia mea o predispoziție, cu sau fără motiv, la necomunicare; deși ni se face dor de ceilalți, ceva nevăzut, o aripă a înstrăinării fălăie prin suflul și stăm răzniți unii de alții...

Ca să preîntâmpin adâncirea conflictelor iscate în familie de lipsuri și de calitatea mea de șomer în comunism, precum și ca să scap de mult prea profunda relație cu vodka, am plecat într-un pelerinaj la mormântul lui Blaga, la Lancrăm... Am mai vorbit despre acest fapt, am scris și câte ceva despre zilele în care am zăbovit în diverse mânăstiri întâlnite în drumul meu. Cele necesare pentru drum mi-au fost asigurate de un bun prieten, pe atunci barman la „Crama Muntenia”, Bebe Enăchescu. Întors din călătoria care a durat 15 zile, am crezut că mă pot ocupa temeinic de studiu și de scris. N-a fost cu puțință una ca asta, grija zilei de mâine nu-mi dădea pace. Scăparea din chinga realului a venit dinspre profesorul de filosofie Constantin Stroe, Dumnezeu să-l țină-n lumină! De curând am dat cu totul întâmplător, în Arhivele Securității, de la C.N.S.A.S., de un dosar întocmit pomenitului profesor, în vremea studenției. C. Stroe împreună cu poetul Ion Nicolescu și alții intraseră în vizorul Securității, ca inși refractari la regimul comunist, ca negaționiști ai materialismului și adepți ai idealismului, ai metafizicii.

Profesorul Stroe mi-a dat posibilitatea să câștig un ban, întocmind lucrări de grad pentru profesori, colegi ori cunoscuți de-ai săi, în baza unor bibliografii stabilite de dânsul, prilej cu care am citit foarte multă pedagogie, sociologie și filosofie marxistă. Bani agonisiți mi-au ajuns să trăiesc, aproape decent, cam un an de zile. Cu toate astea nu aveam liniște, statutul meu de șomer (pardon, atunci se spunea „parazit al societății”) nu-mi dădea pace, mă ținea într-o cărdășie din ce în ce mai strânsă cu alcoolul. Alcoolul și nesăbuița, pe atunci un „oaspete” destul de asiduu, m-au făcut să comit una dintre cele mai mari greșeli din viața mea, pe care nu

mi-o pot ierta și pe care o voi trece sub tăcere, deocamdată – este mult prea personală și dureroasă.

Taman când banii erau pe terminate, întâmplarea mi-a scos în cale o evreică; aceasta trebuia să plece definitiv în Israel și avea nevoie de serviciile mele de om al cărții. Femeia avea o bibliotecă destul de mare și la părăsirea țării nu i se permitea să ia decât o anumită cantitate de cărți și doar dintre cele editate după anul 1960, pare-mi-se... Munca mea nu a fost ușoară, dar plata a fost pe măsură – o sumă de bani frumoasă și trei cărți rare, pe care un anticar din București mi-a dat un preț onorabil. Peste 6 luni, doamna din Israel m-a recomandat unei alte doamne, pentru care să fac același lucru. Munca de inventariere a cărților, la a doua doamnă, a fost o încântare; asta și pentru că activitatea mea era presărată cu pauze în care purtam convorbiri cu doamna, o erudită și „inventivă” comunicatoare, pe marginea unor cărți, idei, etc. Răspata muncii mele a fost și mai mare, dar tot nu mi-a permis să-mi duc zilele prea mult, plus că mai trăiam și cu frica de „Decretul 153”, sub incidența căruia intrau infracțiunile: parazitism, prostituție, proxenetism și tulburarea ordinii publice. Primisem, printr-un cunoscut, informația că se va încerca arestarea mea, în temeiul pomenitului decret, în baza unor sesizări ale unui cetățean scandalizat de morala mea joasă. Atunci am luat hotărârea să plec din țară. Despre cum au decurs discuțiile cu un maior de la secția pașapoarte-emigrări am povestit, am relatat și cum acesta m-a împiedicat să fac un act nesăbuit, care ar fi pus în pericol viitorul copilului meu. În 1985, am primit o „adresă” cu care să merg la întreprinderea mea, pentru reangajare. Serviciul de Personal m-a trimis la „Forțele de muncă”, pentru a fi înregistrat și a face alte formalități specifice unor astfel de situații. Acolo am dat peste domn, mă rog, tovarăș în vremea aceea, mărunț de statură, gras și cu o aluniță exagerată de mare pe față, pe numele său Neagu. Mai târziu am aflat că era originar din Teiul lui Jean Dumitrașcu, directorul Filarmonicii Pitești. Dl. Neagu m-a ascultat și mi-a spus că nu este nici o problemă, că voi fi reîncadrat în „câmpul muncii”. Toate frumoase, dar subalternul său, un ins mai tânăr, de talie mijlocie, slab și mustăcios, a ridicat o problemă, anume că trebuie să „execut un stagiu” de 6-8 luni, într-o mină din Valea Jiului, că așa prevede legea în cazul celor care au avut contractul de muncă desfăcut pentru acte de indisciplina, cum era cazul meu. Dl. Neagu a propus să se facă o excepție, că par un „băiat fin și citit”, că nu e cazul să trec prin această experiență aspră. Mustăciosul a fost de neînduplecat. Am plecat din instituție foarte necăjit. În drum spre vestita noastră „Ceainărie” l-am întâlnit pe prozatorul Marin Ioniță, căruia i-am povestit tărășenia. Nenea Marin mi-a povestit cum a fost ziarist, în tinerețe, la hidrocentrala în construcție, la Vidraru, că știe cât de grea este munca de miner, că și acolo au lucrat mineri... Peste câteva minute m-am despărțit de nea Marin și întâmplarea mi l-a scos în cale pe poetul emblematic al orașului, pe Octav Pârvulescu. Acesta m-a ghicit că-s frământat, așa că i-am relatat și lui necazul. „Aurică, hai să încercăm ceva, mi-a zis, nu se poate să mergi la mină, unde, Doamne ferește, și se pot întâmpla multe rele... Hai să mergem până la „Cultură”, la Casa Albă.” Am mers în clădirea „județenei de Partid”, la „Comitetul județean pentru Cultură și Educație Socialistă Argeș”. Acolo am dat peste un ins, Radu Albu, care se ocupase de cenzură,

înainte ca asta să se transforme în altceva, în anul 1977. Spre surprinderea mea, tovarășul Albu mă cunoștea, pentru că mi-a zis fără urmă de menajamente: „Pe dumneata te știu, am auzit că tai frunză la căini și că bați coclauri după balauri. Și nici despre marile realizări ale socialismului am auzit că nu vrei să scrii. Deh, vezi că Partidul nu poate ține în cârcă trântori, că nu e bivoulul vostru, să-i stați pe spinare ca muștele!” După zavera din decembrie '89 am încercat să aflu de la dl. Albu ce știa despre mine și de ce îl interesam așa de mult. La prima încercare de a discuta, mi-a spus că nu mă cunoaște, la a doua mi-a răspuns cu un hohot de râs și cu un gest a lehamite, făcut cu mâna. Dar, să revin... După replica de mai sus, i-a zis lui Papa Octav: „Octave, îți mai amintești de asasinarea premierului congolez, de Patrice Lumumba, în 1961? Ei bine, americanii, pe care pletosul ăsta îi admiră (aluzie la mine), i-au făcut de petrecanie!” Papa a făcut ochii cât cepele, s-a închinat și i-a zis, silabisindu-i numele: „Ra-du-le, asta a fost de muuuult...” După replica asta, Papa mi-a făcut semn să plecăm, ceea ce am și făcut. Pe drum, mi-a spus că vom merge la o doamnă, care sigur mă va ajuta cu angajarea, și m-a întrebat dacă am la mine vreo carte, să-i dau un autograf. Am ajuns la serviciul de gospodărie locală, IJGCL, parcă, la o doamnă pe nume Tatiana Pieleanu. Blondă, cu trăsături rusești, ușor opulentă la trup, între două vârste și foarte amabilă, doamna ne-a poftit să ședem și ne-a adus două ceaiuri veritabile. Papa i-a spus că sunt poet și încercat de soartă, m-a pus să depăn istoria de la „Forțele de Muncă”, ceea ce am și făcut. „Acesta, de la „forțele de muncă” e nebun, a zis doamna, cine-i ăsta de-și permite să-i dicteze șefului lui de birou, lui Neagu? Ia să-l sun eu pe Neagu...” Zis și făcut. „Neagule, să trăiești, mă ! Sunt Tatiana.. Cum care, sunt u-nica! Așa, vezi că știi! Cioroiu’ ăla mustăcios este acolo? Cum nu este? Să-i tai ziua, Neagule, ăsta nu a aflat că Stalin a murit, că și Ghiță Dej e după vrej? Uite, trimit pe cineva cu niște acte ale unui poet care a fost la tine și... executarea!” Doamna Tatiana a trimis pe cineva cu actele mele de angajare și peste o jumătate de oră le aveam cu toate aprobările și semnăturile. Așa am fost reangajat ca operator chimist, mai întâi, ca încărcător de vagoane, apoi, din ordinul nu știu cui. La plecare, D-na Tatiana m-a întrebat dacă l-am citit pe Esenin. I-am răspuns cu catrenul următor: „Zărite alene / Dau în jur ocol / Și argint din gene / Scutură domol.” În drumul spre „Ceainărie”, Papa îmi zâmbea victorios și dădea din cap, alene, în sus și în jos. Aproape de „Ceainărie”, mi-a zis: „Știi, Aurică, am auzit de la cineva că, tot așa, un poet oarecare a ajuns la mină și că după două luni a fost găsit mort... Cred că a cedat fizic, că doar nu l-o fi omorât Partidul...” Am căzut pe gânduri, mi s-a făcut frică, apoi am uitat, tinerețea, deh ... După angajare am mai simțit frica atunci când am descoperit că masca mea de gaze, protectoare în mediul toxic, deși era echipată chiar de mine, așa cum trebuie, avea cartușul filtrant... gol!

În 1990, mustăciosul care a vrut să mă trimită în Valea Jiului a devenit un vajnic liberal, a ocupat funcții, chiar dacă prestațiile lui politice erau mălăiețe, a plecat de la liberali, a revenit... Dumnezeu cu mila...

La mare, la soare

Sâmbătă

Am sosit la prânz, cu peste o oră întârziere, de la Drobeta Turnu Severin, la Eforie Nord, după o lungă și grea călătorie... Șine dilatate, un tren bolnav, pericol de deraiere, toalete împuțite, blocate de tamponanele unor femei convinse că menstruația trebuie să li se ducă în WC, o Dobrogea arsă, uscată de soare, incapabilă să-ți mai redea, ca altădată, bucuria revederii Mării, ca și cum, vorba lui Labiș, „Soarele s-a topit și a curs pe pământ...” Marea sfârâie și scoate aburi... Totuși oamenii topăie, și în apă, și pe uscat, ca niște umbre prelungi, asemănătoare cu sculpturile lui Giacometti... Ne cazăm la Vila „Blembenora”, conform negocierii de pe Internet. Dormim butuc, tustrei, dar numai peste o oră, trezim brusca, din neliniștea unui loc necunoscut, îmi părăsesc familia (Adriana și Tudor, 12 ani) ca să plec în recunoaștere: plajă, localuri, terase, posibilități să te simți bine, după ce ani de zile am tot fost la 2 Mai sau Eforie Sud. Și ca să vezi: chiar în centrul stațiunii, rămân cu gura căscată. De ce? Pentru că lângă sfânta biserică, desigur ortodoxă, deschisă toată ziua, pentru turiști (loc de închinăciune și întâlnire cu bunul Dumnezeu), ființează o cârciumă (sub pretextul liniei de autoservire): gard în gard, Dumnezeu cu ai lui, Necuratul cu ai lui (deoarece aici se bea strașnic, ca peste tot în Dobrogea sau Valea Jiului), o graniță foarte strâmtă, cu voie, probabil, de la Teodosie Snagoveanul (sau Șpagoveanul, cum îl poreclesc unii), chiar nu știu cum să-i spun, Prea Sfințitul, sau Prea Întunecatul... Am mâncat ceva, la terasa aceea nenorocită, vărâtă chiar în gardul bisericii, mi-am luat un pahar cu vin, și am contemplat, fascinat, cele două lumi: în biserică avea loc o cununie, cu doi miri emoționați, care se pregăteau să-și unească destinele, în fața Domnului, cu cele două coroane împărătești, ca în orice cununie ortodoxă, iar dincolo de mine, la aceeași masă, o turcoaică, brunetă și versată, tânără asistentă medicală (după cum se recomanda insistent, cu toate că eu cred că era cel mult infirmieră), agățase un moldovean holtei, trecut de prima tinerețe, chelbos și cu mustață, care venise la distracție, la Eforie Nord... Răzeșul îi făcuse cinste cu un prânz copios, agrementat cu un coniac înainte, după ce ea se autoinvitase, cu un ochi sigur (așa cum prădătorii își simt victima încă de la mari depărtări), dar chiar când moldoveanul să-și bea berea, turcoaica, mai iute, i-a înhățat sticla: „Ești cu mașina, nu? Atunci n-ai voie să bei! O beau eu!” Moldoveanul a oftat ca la Războieni, și a așteptat prețul: „2 milioane, a spus turcoaica, 2 milioane până la ziuă!” „Cam mult”, a balmăjit moldoveanul. „Hai cu unu' jum'ate și te învăț și cum să te tratezi la fiere”, a insistat „asistenta”, iar moldoveanul a cedat: „Bine, hai la mașină!”. Urma, desigur, prima lui noapte la Eforie Nord, printr-o înțelegere încheiată la doi pași de Casa Domnului... Iată dar un exemplu grăitor despre așa-zisul triumf al hedonismului asupra creștinismului... După ce au plecat, chiar m-am întrebat cu câți bani va rămâne bietul răzeș din toată povestea asta, în cazul fericit când nu urma să fie jefuit, pentru că, se știe, Diavolul este tare, Diavolul lucrează, chiar și lângă Casa Domnului (ba poate chiar în ea, așa după cum povestea, cândva, Sorin Dumitrescu), cu aceeași „Binecuvântare” a Mult Prea Fericitului Teodosie...

Abia când m-am scufundat în apa mării, cumva obosit, amorțit, în apa aceea care când și când mai plesnea cu câte-un val, în amurg, mi-am mai revenit puțin, după „inefabila” călătorie, de peste 750 de kilometri, ca și cum îl întâlnisem, deja, și pe Dumnezeu, și pe Diavol... Deh, fiecare cu partea lui, din lume sau ne-lume, dar parcă e

trist când contempli, simultan, cele două lumi, amestecate, capabile în a te momi să le trăiești concomitent, și pe una, și pe alta, vorba ceea, și cu bune, și cu rele... O desacralizare la ordinea zilei, ca în multe alte locuri din România, unde sacrul se învecinează, descurajator, cu opusul lui...

Acum, poate că și Guvernul e de vină, că împinge lumea în păcat: probabil că biata asistentă medicală, sau infirmieră, adică turcoaica de la Eforie Nord (cu toate că pot să fac pariu că a venit de la Constanța, undeva unde nu o cunoaște nimeni) are un salariu atât de mic încât este nevoie să se prostitueze, din când în când, pentru a-și rotunji veniturile, cum de altfel fac și franțuzoaicele onorabile, care cel puțin o dată pe lună trec, și zăbovesc, cu folos, prin Place Pigalle... Păcat de bietul moldovean, care evident că a uitat că Ștefan cel Mare și Sfint s-a bătut cu turcii, toată viața lui, cu acei nenorociți care încă îi mai păstrează sabia în Muzeul din Istanbul... Iar românii au doar o copie...

Și în final o imagine decrepită, înainte de culcare: pescărușii nu mai vânează peștișori în apele mării, aproape că și-au pierdut farmecul; acum se hrănesc din gunoaie, și mai scapă, când și când, peste capetele turiștilor, găinațuri mari, albe... Poartă noroc, spun cei de pe-aici... Ajută la pescuit...

Duminică

Imposibil, trezitul de dimineață. Oricît mi-am propus, cu sau fără ceasul biologic, n-am reușit să ajung la Liturgia de dimineață... Vai mie, păcătosul... Totuși, m-am închinat în biserică ortodoxă din Centru, pe la prânz, visând că mă aflu în Biserica Sfântului Anton de Padova, din Constanța, construită de franciscani, cu altarul în formă de barcă. Pescăruși, mereu pescăruși flămânzi, și într-o parte, și într-alta... Plaja de la Eforie Nord, full! N-ai loc să arunci un pai. Am senzația că mă aflu într-o colonie penitenciară a Universului, cum își imagina Kafka... De obicei am reușit să ne strecurăm printre zonele private, concesionate de „băieții deștepți” ai plajelor, unde trebuie să mai cotizezi 30 de lei pe zi. Am izbutit, totuși, să ne implantăm în subfiera zonă a prostimii, a pulimii sau a bizonului, cum spune Mircea Dinescu, rogojină lângă rogojină, unde mai respiră și râgăie de la bere proletarii veniți la mare. O căldură năucitoare, moldovenii cu berea și rachiul, mult zgomot, hărmălaie, țâțe goale și buci de diverse mărimi, nimic din Ovidiu, măcar o tresărire, o fărâmă de sentiment, nimic, o melancolie sau tristețe oarecare, nimic, totul pare grotesc... O muzică asurzitoare, fie populară, fie dance ori house, presărată cu anunțuri: „La numai 15 lei, o ciorbă de pește, la numai 12 lei, ciorbă de legume și un felul doi, la alegere, la numai 10 lei, meniul zilei” etc. Și este cumva ilogic: pe toate canalele media vezi românii săraci, nu sunt bani, dar litoralul e plin, și aici se cheltuie, nu glumă, prețuri de-ți sare basca, mai ales la mâncare (mai scumpă decât cazarea). Nimănui nu-i pasă de vecin, ci doar de el însuși, să se simtă bine, viața e scurtă, hai s-o trăim, inclusiv gazda noastră, care n-a inclus în oferta postată pe Internet că au să ne urle copiii (adică toți ai lui, inclusiv nepoatele), până la miezul nopții, de dimineața până seara, curtea fiind doar a lor, a familiei, turiștii plători să se ducă de unde-au venit, cu condiția să achite totul înainte... Așadar, o bilă neagră pentru masculii dobrogeni: peste tot, și la casele din jur, numai și numai fete, care plâng continuu, zi și noapte, nici un băiețel. Aștia nu știu să pună cromozomii unde trebuie, tot confundă X-ul cu Y-ul. La olteni este invers, băieți și iarăși băieți, fete mai puțin, deci urmașii lui Preda Buzescu știu să

planteze cromozomul acolo unde (și când) trebuie. Să mai asculte Phoenix (*Baba Novac* sau *Meșterul Manole*)... Ca să nu mai zic de *Nunta* sau *Negru Vodă* (Neagu Djuvara zice că a fost cuman).

Luni

Încă o zi de soare torid, nemilos, care arde pielea de pe spate, indiferent de toate cremele și smacurile de care sunt pline magazinele. Am senzația că m-am tâmpit complet, gândirea îmi funcționează cu încetinitorul, simțurile s-au blegit, marea mă anihilează și nu mă revigorează, precum muntele. Noroc că au aștia pe-aici cea mai bună bere neagră din România, adică Silva. Silva Neagră. Altfel, aș înnebuni. Totul a devenit o catastrofă: iau pastile pentru inimă, tensiune, puls, toate celea, diabetul a luat-o razna, glicemia ba sus, ba jos, nu simt nici o relaxare, totul este un chin, suportat cu dârzenie, pentru soție și copil, ca ei să se simtă bine (că deh, și eu, înainte de asta, am fost într-o expediție pe Șureanu și Vârful lui Pătru. Munte, munte, brad frumos, fiecare cu nebuniile lui). Și chiar se simt. Tudor a stat în apă aproape toată ziua, ne-am înroșit tustrei ca racii opăriți, și urmează nopți de coșmar, cu usturimi și bombăneli. Am observat îngrijorat că de la un an la altul, de când revenim la mare, cresc alarmant temperaturile. Măcar nu am mai întâlnit-o pe doamna „etnolog și horoscopistă” a canalului TVR Cultural, a cărei devenire se datorează unui foarte mare mehedințean, adică I. C. Chițimia.

Marti

Insomnie, usturimi, somn până la 12. Adriana a plecat singură la plajă. Femeile, precum șerpilii, dorința supremă, soare și căldură, indiferent de usturimi. Eu cu Tudor, pauză. Ieșim la prânz, și băiețelul este curios să guste din „ciorba bețivilor”, cea din „burta vacii”, cum îi spune el, dar nu-i place, și mi-o cedează scârbit, concluzionând că nu-i bine să fii bețiv. Revine la meniul zilnic, cumva tradițional: piure, cu snițel de pui. Contemplan, cu un ochi obosit, viermuiala din stațiune: sute, dacă nu cumva mii de români care au venit aici să fie fericți, dispuși să plătească oricât pentru câteva zile de libertate, de uitare a porcăriei zilnice în care trăiesc. Mă sună Iftimie Nesfintu, de la București, încântat că a primit cele 6 exemplare promise din revista „Răstimp”, nr. 2 din 2012, în care i-a apărut pe Coperta 1 imaginea cu acel țaran român, ridicând mâna a salut, în timp ce aproape că îi intră în gură o țepușă din gard, imagine de premiu, cea mai bună imagine etno pe 2012. Poate că este imaginea semnificativă, de sfârșit, a revistei „Răstimp”, după 15 ani de apariție neîntreruptă, adică 60 de numere, în care s-a spus tot ce trebuia spus. O spun, desigur, ca redactor-șef al acestei reviste. La întoarcere, în sfârșit, o plăcută surpriză din partea gazdoului, care după discuția aprigă din seara trecută, despre politică și pescuit (unde a văzut că mă pricep, ca orice om venit de la Dunăre), mi-a lăsat patru chefalii în frigider (aflu că au fost capturați dimineața la ora 4). Am fript doar doi, dar i-am mâncat cu o mare poftă, chefalul fiind, după părerea unora, cel mai bun pește din Marea Neagră. Și după aceea am citit, am citit, și iar am citit... De scris, nimic... Nici nu este un moment bun. Acum trebuie să taci. Citește și acumulează. Scrisul va veni de la sine, când nu vei mai putea să suporti nimic, nimic, nimic... Tripticul lui Noica, răstălmăcit: Când nu mai poți să scrii, citește; când nu mai poți citi, scrie; iar când nu mai poți să scrii, trăiește!

Abia când m-am scufundat în apa mării, cumva obosit, amorțit, în apa aceea care când și când mai plesnea cu câte-un val, în amurg, mi-am mai revenit puțin, după „inefabila” călătorie, de peste 750 de kilometri, ca și cum îl întâlnisem, deja, și pe Dumnezeu, și pe Diavol... Deh, fiecare cu partea lui, din lume sau ne-lume, dar parcă e trist când contempli, simultan, cele două lumi, amestecate, capabile în a te momi să le trăiești concomitent, și pe una, și pe alta, vorba ceea, și cu bune, și cu rele...

Florentin Sorescu

Dansul florilor de cireș

Intrasei adânc în sufletul meu atât de adânc încât mi-era greu să te mai scot de-acolo poate chiar imposibil dacă ai putea înțelege dacă ai putea înțelege dar tu nu poți face nimic eu nu pot face nimic ușa ta rămâne închisă ușa mea rămâne închisă ca și ieri ca și alaltăieri și ce altceva am avea de ales decât să ne uităm cu coada ochiului cum cad florile de cireș cum se scutură de câte ori trecem unul pe lângă altul.

Femeia care te iubește

Femeia care te iubește este femeia care te așteaptă
și-i pare rău când ajungi acasă târziu
măinile ei nu-și găsesc astâmpărul
tresar asemenea unor aripi de fluturi gata gata să își ia zborul (fiecare zgomot aproape nedeslușit
poate însemna sfârșitul unor lungi chinuitoare ceasuri de neliniște
în care se aud doar bătăile inimii asemenea unui metronom
ticăind pe pian)
ea femeia care te iubește
tresare la fiecare sunet de pași
coridoarele lungi întunecoase ale blocului le sporește ecoul
pe ecranul lcd-ului imens lucrurile par construite din penumbra fluorescense
(acestea se mișcă halucinant hipnotic hașurând contururi de ființe fantastice)
femeia care te iubește privește cum toate aceste imagini
al căror înțeles s-a pierdut pentru moment se topesc în noapte,
el bărbatul întârziat
nu știe toate aceste lucruri
se gândește că ea a adormit demult
intră obosit în casă
o privește cum doarme pe fotoliu cu telecomanda în mână
timp de câteva clipe îi privește chipul pe care imaginile urează ființe fantastice se lungește în patul gol fredonează încet un cântec
pe care femeia îl aude
din / ca prin / în vis.

Frumoasele și bestia

Eu eram bestia pe mine nu avea voie să mă iubească nimeni nu se putea altfel asta era scris în destinul meu Ei și ce îmi spuneam văzând cum trec pe lângă mine colegile de clasă codanele cu părul lung treceau aproape fără să mă vadă Eu nu am nevoie să mă iubească nimeni sunt ca o floare de cactus nu-mi trebuie niciun strop de apă pot să stau zile întregi numărând firele de nisip bine mersi ghemuit în colțul meu ele frumoasele treceau pe lângă mine când și când se opreau mă priveau ca pe o curiozitate se interesau cum o mai duc îmi ofereau prietenia lor ele codanele cu părul lung împletit îmi spuneau Găsește-ți una așa ca tine ai și tu nevoie de cineva pe care să-l iubești nu mai sta singur cuc poate nu ai aflat încă nu ți s-a povestit lumea asta este clădită pe dragoste Tare drăguțe mai erau cu mine ele codanele cu obrazii aprinși ca un bujor treceau pe lângă mine îmi împărtășeau tainele lor le știam punct cu punct toate nefericirile aflam cum se poate muri din dragoste și tot la fel de repede se poate învia Ce-ți pasă ție îmi spuneau Nici nu știi cât poate fi de complicat mai bine de tine că stai deoparte desigur încercam eu să pozez luând o figură cât mai nepăsătoare chestia asta cu indiferența îmi ieșea în genere destul de bine învățasem că în dragoste principalul lucru este să pară că nimic nu te poate atinge nu cumva să se prindă să afle cât de mult le iubești.

Amintiri din epoca de aur

Și totuși am trăit cu adevărat oricât de împuțită părea a fi ne-am trăit viața asta până la capăt poate aveam pantalonii rupți în cur iar mâțele ne ghiorțiau dar ne-am trăit viața asta până la capăt în difuzoare se auzea cuvântarea tovarășului secretar general despre o viață mai bună cărciumile erau neîndoelnic pline cu toții eram încredințați de viitorul care ni se făurea luminos luna trăgea după ea stelele de pe firmament le urmau ca niște fuiore visele noastre înghețate bocnă scriam poezii pe șervețele hârtia igienică părea anume pregătită pentru lungi și sfâșietoare poeme aveam buzunarele îndesate cu ghemotoace de hârtie colorată pline ochi de poezie deasupra flutura steagul partidului comunist ascultam cum îl biciuie gerul cu mâinile vârâte în buzunarele de la palton până la coate și sufletul făcut cocoloș compuneam în gând sloganuri deșuchiate în lumea asta mare ne simțeam singuri de bună seamă izolați stingheri poate de aceea ne înghesuim atât de mult unul într-altul.

Căsuța cu păpuși

Toți ai casei ne strângeam în jurul mesei ne așezam care pe unde apuca n-avea nicio importanță vârsta nu exista nicio regulă pe care să nu o fi încălcat fiecare măcar o singură dată așa că ce rost ar fi avut să punem altele noi pe care oricum nu le-ar fi respectat nimeni mai ales noi cei mici de-abia așteptam să ne întâlnim să cotrobăim prin toate cotloanele în căutare de vechituri uitate de cine știe când în jur mirosea a flori de vișin ne înnebuneau cu parfumul lor întreaga curte era plină doldora cu râs de copii nici nu știau cum de puteam încăpea atâți ne strângeam o întreagă liotă pusă pe șotii și glume proaste era unul dintre puținele momente când puteam face aproape orice fără să fim amenințați cu nimic cei bătrâni erau îngerii noștri păzitori aduceau cu niște păpuși mari inofensive pe care le smotoceam după bunul plac parcă și casa dată cu var prospăt părea scoasă dintr-o cutie cu jucării nu puteam pricepe în ruptul capului cum de cei mai mari îi luau în serios ascultau de ei întocmai ca niște copii era ca și cum totul se întorsese cu susul în jos noi cei mici eram stăpânii absoluți cavalerii florii de cireș o întreagă ogradă stătea la cheremul nostru apoi urmau bunicii cu toate că păreau chiar mai mici decât noi iar la urmă de tot mamele tații unchii mătușile cu toții otova sub bagheta magică a unor păpuși.

Podurile

Aceasta este mărturisirea târzie pe care nu o face un huligan,
ci fiul către tatăl său rătăcit.

Cu care s-a întâlnit când și când
fără să se știe, fără să se cunoască.

Nici în viața asta, nici în cea de apoi.

Ci pe drumuri care șerpuiesc până ce se pierd în străfundurile întunecate ale memoriei.

Sau precum cețurile care nu te lasă să deslușești
mai departe de propria umbră.

Așadar, este o încercare târzie
de a întinde mâinile.

Așteptând ca încercarea aceasta să se termine
firesc cu o îmbrățișare.

Nu în lumea asta, nici în cea de apoi.

Ci în lumea iluzorie a poeziei
unde totul este (încă) posibil.

Chiar și zidurile să-și șoptească unul altuia
când se întâlnesc la colț.

Vorbeam, așadar, despre o întâlnire
unde mâinile se întind.

În încercarea disperată de a găsi un reazem.

Sau, și mai simplu, căldura de care are nevoie
sufletul
ca să își poată duce în spate trupul.

Chiar și atunci când este încovoiat
de o mare povară.

(acesta este modul disimulat
în care un om matur spune că își caută tatăl;
poate singurul lucru pe care l-a învățat de la el
cu adevărat
este să se ascundă de cei care îl iubesc)

Am cunoscut odată povestea unui copil
care își spunea Victor Al Lui.

Trăia în cea mai mare parte la lumina becului.

Victor Al Lui era speriat
că nu are să-și mai găsească tatăl.

Poate de aceea își și spunea Victor Al Lui.

(Pentru a înțelege că nu este cu desăvârșire
singur
și că apaține cuiva.)

Copilul acesta avusese marele ghinion
să se nască

Acolo unde se vede treaba că nu era bine
primit.

(Mama lui uita adesea că l-a născut.)

Vorbea mai mult prin semne
cuvintele erau în genere de prisos

(oricum cei din jur nu păreau să priceapă prea
mult).

Ei bine acest copil se hotărâse în sfârșit să
mute
singurătățile din loc

Astfel încât a început să-și caute tatăl.

(scriind aceste lucruri mi-am amintit de
povestea lui
pe care o spunea băguit un asistent social
cărui îi revenise sarcina de a-l îngriji)

Dar nu despre Victor Al Lui vreau eu să
vorbesc acum
ci despre tatăl meu rătăcit

În ceața vâscoasă a apusului.

Aș putea spune tatăl meu obosit
dar asta este povestea altui poet.

Sau poate că de fapt este aceeași poveste
de iubire filială târzie.

Când de fapt chiar tu, cel care scrii,
ești cel obosit

Și te uiți înapoi ca într-o oglindă.

Încercând să descoperi drumul care duce
dinspre tine spre tine.

(irecuperabila distanță dintre cel care ești și
cel care ai fost)

Întocmai ca un pod care leagă țărnițele.

**Vorbeam,
așadar, despre o
întâlnire
unde mâinile se
întind.**

**În încercarea
disperată de a
găsi un reazem.**

**Sau, și mai
simplu, căldura
de care are
nevoie sufletul
ca să își poată
duce în spate
trupul.**

**Chiar și atunci
când este
încovoiat
de o mare
povară.**

Narațiuni spre... niciunde

Ore particulare de fotosinteză (Chișinău, *Profesional Service*, 2011) de Ghenadie Postolache pare să confirme slăbiciunile pe care le viza Marius Chivu în *Observatorul Cultural* despre romanul aceluiași autor, *Rondul* (2000), și anume că este „atât de complicat încât te întrebi dacă n-ar trebui să-i dai nota de trecere tocmai datorită uimitorului talent de a încurca absolut tot ce era de încurcat. Dacă aceasta a fost intenția autorului, romanul ar fi trebuit atunci însoțit de o anexă cu un eventual manifest care să propună un nou tip de roman, probabil postmodern (sic!)”.

Afectarea obscurității, „tehnica” de amalgamare a toatelor într-un talmeș-balmeș fără cap și fără coadă se păstrează și în acest roman. Și aici este foarte greu să extragi fire narrative care să nu se rupă mereu și inexplicabil de la jumătate și să identifice o miză. Autorul ne propune o narațiune fără derulări de evenimente memorabile și aproape lipsită de mișcare epică. Mișcarea, sinuoasă și fără stație terminus, se produce doar în zona (sub)conștientului personajelor. Un (sub)conștient supus prin alcool, alternativ, unor excitații la limită și unor amnezii totale. Structural vorbind, romanul are o constituție amorfă, de meduză. Autorul nu respectă convențiile genului, nu mizează pe epic, nu edifică personaje, limitându-se la o atmosferă intoxicată cu alcool, țigări, sex, axându-și narațiunea, interminabil, pe efectele lor imediate (mereu aceleași, de cele mai multe ori penibile în abjecția lor elementară!) asupra personajelor. Realitatea nu-și află justificarea în sine. Rosturile ei se conțin în agoniile, neliniștile, obsesiile declanșate de cufundările personajelor în viciile pomenite, care și sunt acceleratorul unei vieți trăite, simțite, derulându-se dincolo de existența propriu-zisă, în afara, parcă, a timpului real. Primul gând care-ți vine aici e comparația cu *Alcool*, de Ion Mureșan, sau cu *Moscova-Petușki* de Victor Erofeev, dar paralela nu rezistă decât la nivelul cantităților pantagruelice de alcool ingurgitat.

Începutul romanului intrigă, prin amestecul de aristocratism și rafinement cu desfrâul și voluptatea viciului, anunțând, în stilul lui Mateiu Ion Caragiale, o atmosferă de ruină și decadentă crepusculară. Personajul principal, Diogene, nume de rezonanță mitică, se anunță a fi un scenarist promițător, un intelectual rafinat, însumând în sine un dandy rasat și o enciclopedie ambulantă. Atâta numai că, fiind un personaj al crepusculului, înaltele sale calități sunt dublate de patimile cele mai dezagătătoare, printre care predomină alcoolul. Bea de stinge zile și nopți întregi, după care, însă, are mari regrete și își face crâncene procese de conștiință. Ipotetica sa descendență aristocratică îi dă conștiința unui blazon de noblețe pe care și-l asumă cu o mândrie dublată, prin rușinea de-a fi bețiv, de sentimentul de scârbă și autoflagelare morală. În cele 140 de pagini ale romanului, traseul acestui personaj e incoerent și risipit. Figură turbulentă, Diogene trăiește la limită: bea până la amnezie, plânge până la uitare de sine, iubește total. În același timp, maximalismul său e anulat de incapacitatea de a-și regăsi identitatea, umană și literară, de neșansa împlinirii ființiale, a devenirii *întru*, cum ar spune Noica, și de neșansa alcătuirii într-un personaj convingător. Acest Diogene, care se anunță (numai) a fi un aristocrat coborât parcă din trăsura Crailor de Curtea Veche, de-a lungul romanului nu e decât un boem de duzină, trecând succesiv, repetat până la plictis, prin aburii tari ai alcoolului, prin brațele femeilor ușoare și alte, interminabile, chiolhanuri cu prieteni dubioși și inși cu totul necunoscuți. Rafinementul său de intelectual cu lecturi nocturne din Berdeaev, de dramaturg care visează turnarea unui film după scenariul său „faimos ca perla neagră din Tahiti” e anulat de viciul suptului pe rupele, de căderile frecvente într-o stare de nesimțire și vomă. Autorul

sugerează o nemulțumire existențială a personajului, viciile fiind un fel de penibile defulări ale neîmplinirilor sale, reversul unei sete de absolut nesatisfăcută. Predomină însă ruina, căderea în mizeria fizică a beției și a timpului consumat fără rost. Scenariul grandios la care se tot gândește personajul, întârzie să ia contur. În plus, toacă pentru plăceri toți banii din averea pe care i-o lasă bunicu-său și din onorariile primite pentru (virtualul genial) scenariu, îndreptățind aprecierile echivoce ale prietenului său, Sava: „Ia, bravo, ia boem, ia husar!”.

Nimicul interior al lui Diogene este ascuns sub o... glazură a nobleței. După orgii alcoolice, iese ferchezuit din casă, pentru a nu-și da seama vecinii de viciul lui. Când Stela vine la ușa apartamentului său, refuză să-i deschidă, pentru a nu-i vedea fața mahmură femeia de care e îndrăgostit. În felul acesta el salvează aparențele tipului rasat și irezistibil. Sunt, e adevărat, și încercări reale să-și învingă propriile limite. Pentru depășirea condiției de afemeiat, își testează voința, ignorând țărâncuța pe care o chemase la el pentru o partidă de sex. Are mici cuceriri și în sensul consumului de alcool, dar acestea sunt apoi urmate de căderi succesive, care-l îngrozesc. În planul evoluției sale interioare nu se întrevește o cale, o lumină călăuzitoare, o evoluție. *Orele particulare de fotosinteză* se susțin mereu în obscuritatea abjecțiilor alcoolice și a nimicăfacerii. Cam tot ce întreprinde acest personaj în roman este să bea, să fumeze și să vorbească la telefon. Chefurile se țin lanț. Bețiile lui și ale prietenilor cu care se întreține sunt de-a dreptul teribile și neapărat urmate de nesfârșite partide de vomă. În general, de la un capăt la altul al cărții, personajele vomită năprasnic, mereu, cu o regularitate previzibilă de la pagină la pagină.

„Vomă și reconstituiri, vomă și terifiante recapitulări” – ar fi pilonii de „conștiință” ai romanului. Acest traseu de scufundare în alcool și de vomă se vrea, în planul conștiinței, unul de cădere în animalitate și de purificare totodată. Alcoolul creează momente de delir și dereglare rimbauldiană a simțurilor, constituie punctul declanșator al proceselor de conștiință, al reflecțiilor și al supliciuului moral, al sentimentului de vină rezolvat prin voma care ar semnifica o simbolică eliberare de sine. „Amorțeală lămuritoare” numește Diogene starea de tranșă, ce îi oferă șansa unei maxime lucidități și posibilitatea introspecției complete. Ideea acestui exercițiu masochist pare să fie simplă: trebuie să cazi, să derapezi în viciu, să atingi ultimele nuanțe ale disperării, pentru ca, în final, să ajungi la luciditatea vizionară și la sentimentul eliberării de sine. Dar degradarea în viciu nu atinge în roman acel prag de jos al disperării, care să declanșeze trăirea metafizică, trăirea în care revelația morții sau a religiozității să străbată dimensiunile cele mai ascunse ale apocalipsei lăuntrice. Momentele de criză interioară ale personajului se consumă prin baruri, bodegi, petreceri cu gașca, telefoane date la prieteni etc., iar tensiunea cu sine însuși este rezolvată doar prin vomă, la baie, și procese de conștiință... în fața oglinzii. Acest „drum al crucii” (E. Galaicu Păun) nu are o destinație finală. „A merge în nicăieri chiar era un fel de a accede către o șansă inedită”, e o explicație a naratorului. Alcoolul nu revelează transcendența, așa cum se întâmplă cu Venicica lui Erofeev. Dacă în cazul personajelor lui Erofeev alcoolul e o cale spre moarte, întruchipată de fantasma Paradisului într-un Infern absolut, în cazul lui Diogene beția e doar un mijloc de a accede, prin sentimentul vinei pe care-l suscită, spre tribulațiile eului. Intrările sunt captive, din ele lipsesc ieșirile. Dimensiunea metafizică a trăirii nu există în acest roman. Rezonanțele legăturii ombilicale ale omului cu alcoolul rămân în suspensie, înecate în jegul dezgustător al unei fiziologii care dă peste margini.

Ceea ce merită cu adevărat remarcat în roman este rafinementul frazării, infuzia de livresc, noutatea asocierilor conținute în reveriile și constatările personajelor. Când nu alunecă în gongorism și prețiozitate, Ghenadie Postolache își demonstrează într-un mod strălucit virtuțile de poet. Piruetele verbale amestecă diverse tipuri de discurs, direct, indirect și indirect liber, iar acestea de multe ori solicită la greu perspicacitatea lectorului și cultura/pregătirea sa literară: „– Iar într-o zi, continuă dânsa, mușcând elegant din ciocolată, mi-a scăpat ceașca cu cafea peste picioarele unui pasager. Pentru noi e o gafă nepermisă, înțelegi?”

– Perfect.

– Și soția respectivului domn, când am început să-i șterg cu grijă pantalonii, mi-a ars o palmă peste obraz.

– Nu se poate!

– Așa e, dădu dânsa melancolic din cap și Diogene își închipui cam pe unde umblase dușul cu șervețelul – ah, ce libido turbat, dirijat totuși cu cruzime de o minte neașteptat de practică, la această fetiță! –, nu vru să precizeze dacă era frumos bărbatul sau, poate, bogat – îi spuse, în schimb, că o văzuse recent în oraș, cu un bărbat bine, gen sârb, croat, așa, cu alură de tenisman”.

E clar că nu avem de-a face cu un roman dinamic, palpitant. De altfel, autorul nici nu intenționează să folosească acceleratorul. Radiografia stărilor interioare, reale sau anticipate, îi reușește mult mai bine prozatorului decât mișcările epice: „Diogene avu o convulsie pe șira spinării la gândul ieșirii în oraș. Părea că toată urbea va sta cu ochii pe el. Cu fiecă pas ființa i s-ar fi descentrat tot mai tare, de la moalele capului în jos s-ar fi desfoliat parcă, ca un știulete de porumb, de sine, plutind în toate direcțiile, hilar și rânced, spelb și neînsemnat”. Drept urmare, cartea apare ca un amestec de analiză și reflexivitate de roman ionic plus poetica impreciziei de roman corintic douămiist, lipsit de vertebre narrative. Doar partea analitică, reflexivă dau o anumită substanță romanului și asta se întâmplă atunci când autorul nu riscă, prin redundanță și prețiozitate, un accentuat gongorism al autopercepției personajelor.

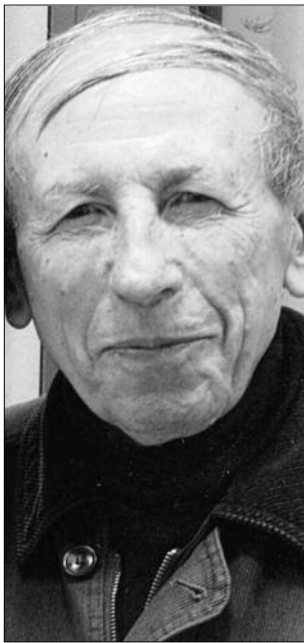
Partea a doua a romanului, mai relaxată analitic, sucombă într-un epic facil. Diogene se îndrăgostește fatal de Sașa, o femeie pe cât de frumoasă, pe atât de neputincioasă și desfigurată de același viciu al alcoolului. Lângă ea, personajul spune că respiră un alt aer, autentic, chiar dacă ar fi fost și moartă. Întâlnirea cu Sașa se anunță momentul cel mai tensionat al narațiunii, dar așteptările sunt dezmințite pe parcurs. Dincolo de eveniment (reduc la nesfârșite escapade bahice) și declarație este greu de identificat în roman o trăire erotică autentică. Până și discursul despre iubire este fals, abstractizat, neconvingător: „O iubea până la alb, până la transparențe incandescente, orbitoare”. Iubind-o atât de năprasnic, Diogene nu face decât să urmărească impasibil căderea ei. Dacă în prima parte a romanului, el e cinicul cu sine însuși, înverșunatul care nu renunță, care nu se dă bătut, în partea a doua e un contemplativ abulic, care privește cum femeia iubită cade tot mai adânc în hăurile alcoolului. Acest paradox deplasează atenția de pe planul real, pe cel simbolic al acțiunii. În plan simbolic, Sașa ar fi dependența omului de viciu. Ea apare în viața personajului când acesta nu mai poate pune gura pe alcool și pare un alter ego, o proiecție, în oglindă, a lui Diogene, bețivul. Apariția ei, năvalnică, decisivă, nu are oare rezonanțele unui imperativ subconștient al recidivei viciului? Iată o întrebare pe care ar putea s-o sugereze lectura romanului. Astfel, *Orele particulare de fotosinteză* rămân doar o promisiune a personajului de oxigenare spirituală, o promisiune care lunecă încet și sigur, odată cu romanul, în... niciunde.

Nimicul interior al lui Diogene este ascuns sub o... glazură a nobleței. După orgii alcoolice, iese ferchezuit din casă, pentru a nu-și da seama vecinii de viciul lui. Când Stela vine la ușa apartamentului său, refuză să-i deschidă, pentru a nu-i vedea fața mahmură femeia de care e îndrăgostit. În felul acesta el salvează aparențele tipului rasat și irezistibil.

Marin Ioniță

Aiurea-n tramvai. Eșarfa mov

Și ce ai să-mi faci? Să mă ții legat? De pat? Mai m-ai legat și am scăpat. Care-i jocul? Tu, marele Zeu? Eu, Prometeu? Da, Doamne, te-am păcălit... Te-am mințit... Doctore smintit... Mi-ai scos un lob din ficat. Un fir de păr... De câine... De pisică... De femeie în călduri... Chist fatal... Să am răbdare? Ficatul este singurul organ care se regenerează? Vulturul. Stânca din Caucaz. Eternitatea.

Minciuni pe lume-s toate. Stupoare. Au, mă doare! Din asta nu se moare? În minutele următoare...

Am visat? N-am visat? Îl prind dușmanii, îl leagă de un copac, îi spintecă burta, îi sfărtecă o halcă de ficat, o sfărăie pe jar, o înfulecă cu poftă și lâcomie în timp ce victima privește ca un Crist bătut în cutie. Râzând sarcastic șeful de bandă îi taie și lui o bucată și i-o vără în gură. Prizonierul o mestecă, o înghite... Povestea chiar o citisem într-o culegere de nuvele chinezești medievale... În țara lui Confucius... A lui Li Tai Pe... A lu Tu Fu... Mi-ai aruncat ficatul la crematoriu, doctore! I-am înghițit fumul! Ce să-ți spun? Creierul lui Eminescu nu a avut o soartă mai bună... Creierul!... Sedative? Tranchilizante? Gratii la ferestre? Haidamaci de pază? Cămașă de forță? Șocuri electrice?... Pielea mea, carnea mea, zgârciurile, venele, oasele mele poți să faci ce vrei cu ele. Dar eu nu sunt numai cel din pământ! Mai e ceva, nu uita, cealaltă ființă a mea. Liber ca pasărea sub cer, zbor încotro vreau și mă las unde îmi câșună... Și tu, Sfinția Ta, părinte, nu-mi mai trimite vălătuci de fum de tămâie! Ce, m-ai spovedit? M-ai împărțit? M-ai dezlegat de păcate? Mi-ai cântat veșnica pomenire? M-ai văzut în coșciug? Pe năsalie? Ai tras pământ peste mine? Mi-ai înfipt crucea la căpătâi? Mi-ai mâncat coliva? Mi-ai arătat drumul spre acel loc de verdeață și lumină, fără suspine, fără lacrimi și fără tristețe? Eu, unul, suspin, îmi pică o lacrimă - două și sunt trist pe oriunde dacă nu este pe acolo vreo femeie... Chiar de-ar fi o poiană cu flori și scăldată în cântări... Femeia... Asta e dilema... Nu se poate nici cu ea, nici fără ea! Lăsați-mă să mor cu ea în brațe! Cu nasul între sâni ei... Nu-mi căutați gropnița! Și alta nu-mi croiți dacă n-o găsiți! Cine sapă groapa altuia cade el în ea! Nu mai sunt pe pământ! Nici într-un ungher de cer! Nici dincolo, nici dincoace (strânge omul ca furnica, când moare nu ia nimica). Eu sunt cel care plutește între două lumi. V-am mai spus, dar nu m-ați ascultat. Sau ați uitat (M-ai uitat că și uitarea e scrisă-n legile omenesții!) Mă aflu imbarcat pe a doua Arcă a lui Taica Noe. Care dormea într-un crâng de aloe. Dar speriat de zvonurile că a început Apocalipsa, s-a hotărât să salveze omenirea a doua oară. Și a mai construit încă o Arcă. După planurile celei care zace pe o rână în vârful muntelui Ararat. Unde a prins-o retragerea Potopului. Din lemn cioplit. Și călfănit. Mirați-vă, și eu mă mir... (Vecine, vecine, dracul să se mire și de mine și de tine și de noi amândoi...) Și cum în lumea asta a noastră, unde sunt doi călători unul este șef, am fost dotați și cu un comandant, călăuză, mătăuză... Dar încă mai dăm târcoale pe aici, zice în documentare, să știm să făurim lumea nouă în urma catastrofei mondiale după chipul celei actuale, cu ce are mai bun în ea... Să ajung student, ziceam, și pot să mor. Lăsați-mă să trăiesc. Niciodată nu am prins atât de mult gustul de viață. Studenție - studenție... Alceva mai minunat nu poate să fie. E timpul când te atingi de marile mistere ale lumii. Când gândești cu cele mai strălucite minți care au trecut pe pământ. Ca Platon, ca Aristotel, ca Voltaire, ca Goethe... Când trăiești trăirile marilor scriitori... Când ieși din cercul lumii cotidiene în Marele Univers... Când tu însuși simți că devii un Demiurg... Și fetele... Studentele... Care mai de care... La vârsta când se coc la trup și la minte... Și învață ce este iubirea adevărată. Profesoara de estetică... S-a cam lățit în solduri... Dar asta îi dă un plus de atracție. Nu vine de două ori îmbrăcată la fel. Dar niciodată excentric. Singurul lucru pe care-l poartă permanent este o eșarfă înfășurată în jurul gâtului. Mov. La început nu m-a interesat. Dar am ajuns să fiu obsedat. Are picioare frumoase. Și știe. Și dacă știe le pune în evidență. Stă pe scaun. Întotdeauna lângă catedră. Picioar peste picior... „Linia unui strung. Coloritul unei mașini, forma geometrică dată unei grădini, amenajarea unui stadion sportiv într-un mod care îmbină funcționalul cu plăcutul pune în valoare capacitatea însușirii estetice a realității, un simț artistic cultivat necesarmente realizărilor de produse materiale apreciabile și confortante”. Asta chiar că nu mă interesează. Ora următoare avem cursul de etnografie și folclor. Scot o carte de literatură

populară. Ghicitori de șezători. „Nuieșă unsă în frunze ascunsă.” Doamna face o pauză în vorbire. Își adună gândurile. Picioar peste picior. Pe care le schimbă cu o grație și o încetineală de te bagă în boală. De ce și-o fi pus chiloți negri? Sau poate nu are? (Sus copaie, jos copaie, la mijloc carne de oaie.) Răspunsul este scris pe dos: scoica! Doamnă, domnișoară, „în poezia lui Eminescu, „Epigonii”, admirăm și determinăm frumosul creației prin atitudinea și sentimentul patriotic al poetului, apreciind prinosul adus pe linia cultivării idealurilor înaintate”. Schimbă picioarele. Lasă capul pe spate. Și stă nemișcată ca o statuie așteptând parcă să-i cadă din cer o idee. Sau poate își cere iertare pentru vina de a repeta niște idei stupide pe care e obligată să le vehiculeze în forma lor perimată. (Oaie, oaie țapănă, țapănă șade în fund și dapănă.) Închid cartea. Privesc pe fereastră. Două păsări se ciugulesc, se giugiulesc. Vine și la seminar. Ne certăm. Susține că omul este singura ființă care, datorită evoluției sale în procesul muncii, poate să identifice frumosul din natură și să fie sensibilizat, chiar emoționat în prezența lui. Dă și un exemplu: „Boul nu își dă seama cât de frumoasă este pajiștea. El paște la rând iarba și florile”. „Pentru bou nu e frumoasă pajiștea, doamnă, dar e frumoasă vaca! În cazul că nu e castrat...” „Dumneata deviezi discuția în altă parte, domnule student!” „Eu cred că frumosul în natură nu este întâmplător, doamnă profesoară. Penele colorate și creasta cocoșilor, cântecul lor dau emoții găinilor. Lumina licuricilor care scânteie în noapte sensibilizează partenerii. Buburuzele, libelulele, fluturii, boii-Domnului au pete și desene anume pentru cineva, chiar dacă n-ar exista omul pe pământ.” „Faci confuzie, domnule student! Confunzi emoția estetică cu instinctul de perpetuare!” „Cu sexual”, intervine hodoronc-tronc unul, Chiriac! „Continuați seminarul cu domnul asistent!” Se ridică și pleacă. Când sună de ieșire mă înconjoară fetele. Le interesează problema. Dar nu am chef de pâlăvrăgeală. Am o surpriză pentru ele: le promit în gând că seminarul viitor va fi cu fulgere și trăsnete. Dar ele mă părăsesc nemulțumite. Chiar o aud pe una: „Face pe grozavul!” Și alta: „Nesuferitul!” Doamna de estetică nu mai vine decât să-și fiină prelegerile. Care, când nu te omoară cu plictiseala, te ucide cu idei stupide. Nu ia notițe decât asistentul care se așază întotdeauna în prima bancă din amfiteatru. De astă dată, tânărul cu părul cârlionțat și parfumat, cu sacoul periat, încheiat la toți nasturii, strâns în cravată, mereu încrunțat atât cât să pară un personaj serios și important, ei, bine, tocmai el lipsește. Iar doamna parcă este alta. Parcă mai întinerită, cu fața luminată. A dat scaunul la o parte. Parcă ar dansa într-un moment ritual. „Frumosul în artă, zice, este ceea ce ne produce bucurie, plăcere, emoție, hotărârea ca la rândul nostru să trăim exemplar după acele modele. În literatură, în artele plastice, în teatru, în muzică, în balet, frumosul, trăirea emoțională, entuziasmul, extazul, în toate stările estetice sunt date de Demiurgul care a avut grijă de toate ființele. Frumosul natural. Desprins de Demiurg din haosul tenebrelor. Podoaba cosmosului. Bucuria omului. Și el creație divină. Frumos. Sublim. Extaz. Și frumosul creat. Poezia, muzica, baletul, pastelul... Povești de iubire în poeme, romane, în teatru, în compoziții... Smulși din cotidian... Transcendați în alte sfere... Purificați...” Chiriac se ridică greoi din ultima bancă: „Dar ce e iubirea?” „Ai iubit vreodată?” Mestecă în gură un răspuns. Nu-l găsește. Parcă mârâie. Parcă mugește. „Asta este iubirea, domnule!” Tot n-o prind să-i dau eșarfă. Chiriac mă caută la cămin: „Ce-a vrut să spună, mă?” „Nu știu, berbecule!” „Știi ceva? O iubesc!” „Bravo ție! Dar de ce-mi spui mie?” „Pentru că și tu...” „Și ce dacă?” „Se vede.” „N-ai loc de mine?” „Am vrut să spun că și eu... Du-te și-i spune!” „Ești nebun?” Sunt nebun! Mi-am agățat eșarfă profesoarei la gât. Băieții umblă ori cu cămașa deșcheiată ori cu cravată. Ce-mi pasă de gura lumii? (Ce-mi pasă mie că lumea vorbește că umblu prin cârciumă hai-hui?) Dar nu sunt lăsat în pace. Fetele vor să știe dacă eșarfă mi-a fost oferită sau am furat-o. Creadă ce-or vrea. Chiriac m-a invitat la Cireșica. Un restaurant de pe bulevard. S-a îmbătat turtă, pe banii mei, dar n-a putut să scoată nimic de la mine. De-abia am reușit să-l târăsc la cămin. Dar mi-au ieșit vorbe că am căzut în patina băuturii. (Lasă lumea să vorbească, Gura lumii să pâlăvrească, N-am de dat seamă nimănui.) Ba am! Bag de seamă că nu mai sunt un oarecare. Că nu mai pot să fiu anonim. Că stau toți cu ochii pe mine. Autosugestie? Simple coincidențe? Enigme? De când port eșarfă

mă simt mai bine. Liniștit. Optimist. Niciun gând negru. Parcă mai puternic. Parcă mai bărbat. Mi s-a îndesit barba. Mi s-a îngroșat vocea. Îmi crește mustața. Și îmi merge bine. Am cucerit centura neagră la carate. Mi-a fost publicată o lucrare pe care o prezentasem la un seminar studentesc. Sunt campion la înot. M-au ales în comitetul de cămin. Am fost selecționat pentru o delegație în străinătate. Dar cel mai important lucru e că am primit bursă de merit. Fete pe alese... Un fir alb de păr în tâmpla dreaptă. Îl smulg. Apar două. Mă maturizez prea repede. Ard etapele. Nu încetez să o pândesc să-i înapoiez eșarfă. N-am noroc. Îi obțin, totuși, adresa de la secretariat.

O străduță liniștită. O curte cu iarbă verde. Și o alee cu stânjenei. Înfloriți. Cu petale mov. În fundul curții o căsuță albă. Foarte ciudată. Cavoul Iuliei Hașdeu din Cimitirul Bellu. Stilizat. Adoptat. Poate așa l-a moștenit. Poate așa l-a cumpărat. Oricum, poartă amprenta altui secol... Are bărbat? Familie? Copii? Părinți? Amant? Locuiește singură? Niciun semn! Bat trotuarul de pomană! Până într-o zi când îmi iau inima în dinți. (Să lași poarta descuiată, Nașă, nașă, Și ușa puțin crăpată...) Trec pragul. Parcă pășesc într-o biserică. Sau într-o catacombă. Un templu antic. Miroase a flori de stânjenei. Și a tămâie. Smirnă și tămâie. Semiumbră. Nimeni. Îmi rotesc privirea în spațiul opac. „Hei, e cineva acasă?” Tăcere. „Domnișoară, doamnă.” O pisică. Neagră. Îi scapără ochii. Se zbârleşte la mine. Dinții albi. Gingii roșii. Carnivoră. Se face ghem, gata să-mi sară în piept. „Ai venit?” În capod. Descheiat. Când pășește i se dezgolesc genunchii. Și mai sus. „Te așteptam.” Numai sură. „Doamnă, v-am adus...” „Poți s-o păstrezi? Bei ceva?” Înclin capul. Cuvintele mi-au murit în gât. Îmi toarnă și mie, își toarnă și ei. O imit. Înghițituri mici. Nu știu ce beau. E ceva minunat. Parcă aș intra într-un vis. Pentru Dumnezeu, asta nu știu, când și cum de ne-am apucat să ne jucăm? Trebuie să fi fost un moment, o propunere, o acceptare, o „ca din întâmplare”. M-am trezit legat cu eșarfă peste ochi. „Prinde-mă!” „Găsește-mă!” „Unde ești?” Continuăm jocul din copilărie. De-a baba-oarba sau unde ești Chimiță? „Unde ești?” „Aici, aici!” Mă împiedic de mobile. Mă lovesc de pereți. Aici, aici, aici... Cu-cu, cu-cu... Bâjbâi din colț în colț... Cucule, cucule, cucule. (A plecat cucul de pe-aici și și-a lăsat puii mici.) „Unde ești?” „Aici, aici!” (Eu zic cucului să tacă, El se mută pe-altă cracă.) „Cu-cu, cu-cu, cu-cu...” (singur cuc). O zăresc ca pe o umbră foarte vagă prin eșarfă mov. Parcă este, parcă nu-i. Umbre. Părerii. Iluzii. Unde ești? Se ascunde pe după fotolii. Pe după canapele. Se urcă în picioare pe ele. Se face ghem. Sare. Cu-cu... „Taci!” Tace. „Unde ești?” Nu-mi răspunde. Deodată intru în panică. Mă simt singur în univers. (Ca puilul cucului când îl lasă mama lui pe creanga nucului, în vârful dealului.) Unde ești, unde ești, unde ești?... Ești, ești, ești... Ecu în gol. M-a mințit? M-a amăgit? M-a legat la ochi și m-a lăsat singur într-un cavou? Cu-cu! E sus pe un dulap. „Ești a mea!” Mi se aruncă în cărcă. Alerg cu ea prin încăpere. Își înfinge mâinile în părul meu. Îmi dă călcăie. Nechez ca un cal. Saltă ca în șa. Amazona mea. Mi-e teamă că ajung să zbir ca un măgar. Și ea, să cânte ca o cucuvea. Gânduri sucite. Tâmpite. Alerg după ea cu ea în cărca mea. Pentru o fracțiune de secundă am impresia că o pasăre uriașă și-a înfipt ghearele în umerii mei. Că niște mâini reci și osoase îmi răsucesc capul să-mi rupă gâtul. Impas prin care trec. Și n-ar mai rămâne nimic, dacă niște lacrimi calde nu mi-ar picura pe frunte. „De ce plângi?” Râde în hohote. Cu-cu! Sare de pe mine. Mă dezleagă. Mă sărută pe buze. E goală... Se înfășoară în eșarfă... Eșarfă mov și transparentă... Ca o pânză de doliu... Ca un giulgiu pentru morți... Nu cumva nu e ea? Țănește, se sucește, se răsucesc, se învârtă, sare, aleargă, se înșurubează în aer, goală sub țesătura rară. (Mai albă decât marmura albelor morminte.) Izvor țâșnit, fântână arteziană, tufă de iasomie... Bujori și crini o mie, stâlpi de lumină, flacăra pe comoară, pâlă de busuioac, vârtej de foc... Mă ia de mână. Știu bine ce vrea de la mine. Mă va duce pe canapea sau vom înșurubea și ne vom întinde pe covor, uite, așa aș vrea să mor... Dar iar o podidește plânsul. Îmi deschide ușa. Mă împinge peste prag: „Du-te! Du-te, du-te, trăiește!” Și trăneste ușa după mine. Grea, ca de cavou. Trage zăvorul. Și o mai aud încă o dată: „Du-te! Du-te și trăiește!” Aleea cu stânjenei. Pajiștea verde. Strada liniștită. Orașul, teatrele, cinematografele, circul... Universitatea... Lumea toată... Dar o dată și o dată...

proza

concert pentru cuvânt și lumină

rigoroso

vorbesc cu tine
mereu mă așez în ochiul care
ia forma inimii
și gândul mi se dilată
ca o pupilă în pragul nopții

*

dacă ai opri timpul
doamne
dacă ai încheia jurnalul pe care îl ții de la
facerea lumii încoace
de-o veșnicie omul sapă adânc căutându-te în
miezul de foc al pământului
trimite roboți în spațiu sperând la o întâlnire
de gradul trei
scrie în numele tău
vorbește în numele tău
și se închipuie locuit de tine
în timp ce tu
cu noaptea între degete vii
te mărturisești pe coli de lumină
îți arzi cuvintele în zborul păsării de aur
ce-și deschide aripile peste chipul nostru
cioplit
și ne îngădui să ne hrănim din propriul tău
trup

*

dacă ai derula timpul în sens invers
doamne
dacă ai șterge cu norul acela alb
pe care îl zăresc chiar acum trecându-ți prin
inimă
fiecare pagină pe care nu am înțeles-o
fiecare cuvânt de care ne-am atârnat sminteala
fiecare literă pe care am strămbat-o uitând
ce-ar mai rămâne la începutul
care devine
sfârșit

opus

ziua îmi lasă un grăunte de lumină în palmă
nu-mi trebuie îi spun
mă arde soarele ăsta care crește din el
și nu găsesc cuvântul potrivit să stingă arsura
merg pe drumul tău zi și simt cum mă apui
încet dar sigur
tălpile mele de om ce ating în treacăt
claviatura pământului
tălpile mele spuneam
vor să își scrie singure partitura
vor atingerea cerului
vor zborul

*

ziua zâmbește și își închide lumina în ochiul
meu devenit scoică
nu-mi trebuie îi zic
în marea în care mă arunci nu e nici un cuvânt
potrivit să descopere perla
și crește în privirea mea privire de om ce nu
atinge adâncul
privirea mea care vrea miezul nepătrunsului
vrea întregul

*

ziua clipește tăcut peste trupul meu
lasă catifeaua nopții să-mi acopere pielea
nu-mi trebuie îi strig
și visul țâșnește din întuneric spre zbor
în timp ce inima de om fără aripi
închide în zbaterea ei
lumina

suave

plouă pământul pe cer
plouă cu inimi
să-i stingă soarelui setea
să-l așeze pe furcă
și în fire de lumină să-l toarcă
pentru a-și țese o veșnică zi

dolente

chiar dacă te-ai trezit
e doar întâmplare
dimineața își scutură trupul
se împrăștie cu toate celulele în zi
prin ochii deschiși lumina taie lumina
dezelegă
gustul unei nopți în care ai stat lipit de inimă
să-i oprești zvâcnirile
să rămâi
dar tu știi că pentru liftul ăsta cu care urci și
cobori
nu există etaj și nici capăt
deci rămas bun prietene al vintrelor
din pieptul despicat curge bălțit o tăcere
e cam tot ce se mai poate rosti la final
când ultimul gând își trece lama peste aortă

tacet

și brusc simt cum
aerul ăsta boțit îmbracă greoi și strident trupul
mereu abia născut și deja muribund
al clipei

tălpile mele
spuneam

vor să își scrie
singure
partitura

vor atingerea
cerului

vor zborul

Udigma

Încâlceala nodului gordian și cea a labirintului minoic au căzut din arborescența multiramificată a stejarului lui Zeus. Apoi, istoriografia dinastică, arbustul genealogic, tabelul lui Mendeleev, crângul familiilor și filiațiilor lingvistice... despicări și redespicări de disociații, regnuri, încrengături, specii, ordinatoarele binare și... taxonomii – totul pentru a justifica înțelepciunea burții de albină, de pe care, superior prin hexagatie, chenarul cu șase laturi de ceară secretat ridică genala arhitectură tip fagur. În alt stup de idei compoziționale, evlaviosul meșter Manole pretindea o deconstrucție progresistă, și mai făloasă, dată fiind redundanța dezangajerilor punitive Cain – Adam – Exod – Apocalipsă, în spiritul evoluționist al credinței transcendentalizatoare. Identificându-se prin stabilitate, colectivitatea își exclude reformatorii și creatorii.

Cum disocierea este procesul generator al „încâlcelilor” gordiană și labirintică, sabia disociativă a marelui Makedon a sporit învâlmășeala, și labirintul minoic – alegoria haosului colectiv – a devenit și mai complicat, după ce labrysul, (cel cu două tășuri), tezeic trăsni între cele două coarne minotaurul: colectivitatea se autoregenerează. Creatorul reformează, înainte de toate, codul matriceal, rețeta compozițională, intuind, în stabilizatoarea

Compoziția (II)

multiplicare regenerativă, masa și momentul critice, potențialitatea unor noi raporturi organizatoare în complexitatea colectivă atinsă. Mai clar, datorată unui anumit nivel tehnologic al armelor de vânătoare, sporind hrana, colectivitatea se mărește, oferind nu numai indivizi care să caute și gonească vânatul ci și noi raporturi interindividuale, (noi atitudini și inițiative), cele dintre gonaci și ceilalți membri. Creația tehnică și artistică activează, prin trăirile și judecățile inedite intuite, ca cheag al soluțiilor compoziționale anticipate, ideea că propoziția sensului existenței este rostită de compoziție, mesajul supracompozițional fiindcă, pentru propria stabilitate, imanentă, este ceea ce este, se autocreează, este rost absolut. „Eu sunt cel ce sunt” a țâșnit din gâtul compoziției colective – cea mai refractară ieșirii creative din sine – dualist-tribală, dovedind – toate religiile fiind dualiste – irepresibilitatea mesajului creatic.

Percepția compozițională pornește – ținând cont că este vorba despre organizarea spațiului, (câmpului) reprezentat – din tipul geometriei asumate, iar acestea din dimensionalitate: geometria zero dimensională a punctului, cea unidimensională, (sau aritmetică) a liniei, cea a planului bidimensional, cea tridimensională a spațiului și cea cvadridimensională a câmpului continu spațio-temporal. În ordinea realizării

percepției temporale – fiindcă și timpul se află în câmp: clipă punctiformă, ciclitătea temporală, discursivitate istorică, indeterminism temporal. Fiecare și toate, atât spațiale cât și temporale, „paralele” geometriei colectivității: individ, familie, trib, societate, umanitate. Așadar, singularitatea individuală (*zoon apocosmos*) are viziunea punct-clipei, omul de familie tribală – pe cea a spațio-temporalității plan-ciclice, *zoon politicon* „vede” lumea stereo-istoric, ființa globală asumându-și indeterminismul spațio-temporalității. Compoziția este geometria viziunii despre lume luată în considerare. *Zoon politicon* (om nu de clacă familial-tribală, ci profesionist, de echipă socială), Meșterul Manole sacrifică în zidire, odată cu rețeta muncii în clacă a rudelor convocate, prin soțioară, viziunea și compoziția simetrismului dualist-tribal – toate templele și bisericile sunt simetrice! – sinucigându-și ființa religioasă, întru meta-credință – transcendentă neasumată decât, ulterior, de asimetrismul arhitectural neo-catolic protestant, puternic ancorat social. Nu întâmplător nu s-au mai construit piramide sau catedrale gotice: extincția modelelor de construcție colectivă a amorsat feed-back-ul viziune-compoziție. Nu întâmplător au pierit epopeea, cantata și fresca. Sau dispăre romanul. Numai albinele tot zidesc figuri.

Mihai Rogobete

Ștefan Ion Ghilimescu

Miresmele poeziei Annei de Noailles

Am citit și recitat de curând cu maximă atenție și aceeași secretă și indicibilă plăcere o bună parte a poeziei Annei de Noailles (nici astăzi tradusă integral în limba noastră), ca și versiunea românească semnată de Virgil Bulat (Ed. Univers, 1986) a mărturisirilor cuprinse în *Le Livre De Ma Vie*. Nu e pentru prima dată când răsfațul expresiei pure de *Belle Epoque* literar mă cucerește și mă cutremură în adâncurile intimității celei mai tănuite, când, la deplină maturitate și total (sper!) vindecăt de sentimentalism, îmi spun că, în ciuda tuturor declarațiilor pe care această straniu de frumoasă femeie le-a făcut poate complet inconștientă în dimineața vieții în legătură cu patria strămoșilor săi - și mulți le-au luat, ofușcați, ca atare! -, fibra textelor și natura subtilă a poeziei Annei de Noailles nu își dezvăluie firea adevărată și nu se poate explica decât prin raportare la muzicala matrice mitică românească, transvazată în limfa ei precum „proaspăta mireasmă de cătină, de coajă/Și de polen și sevă(...)” în universul olfactiv delirant al neobositei albine... „*Frunzișurile limpezi par crețe, moi dantele;/Și iarba și sămânța și mugurul verzui./Cu sclipete-argintate, par verzi, mici păsărele;/Nu-i primăvară numai, deși nici vară nu-i//Ce străluciri, ce poze de încântare pline!/ Flori de migdal și piersic, corolele clătind,?/Vibrează ca o roză roire de albine./Cu inimi parfumate și guri spre noi tânjind.//Nimic nu mișcă. Pacea-i deplină în natură!//Pe la ferestre, storuri de trestii odihnesc;/Chiar găzele-n nisipuri, sub umbra de răsură./Au amețit de parcă, sfârșite, se topeșc.//Nu simți nimic, nici vârsta, nici doruri, nici regrete;/Ești un copil, ce cată, nestânjenit și pur;/Cu brațele întinse, pe țarm să se desfete/Pe pajiștea tivită de cerul de azur.//Ce bun, ce lent e totul, ce liniște descinde.../Și totuși, obsedante, moi griji parcă respir;/Brusc, liniștea aceasta tot sufletu-mi cuprinde./O, Doamne, Doamne, iată: e-aproape un delir!” (Amiază calmă).*

Despre originea și strămoșii Contesei de Noailles s-a spus, cu siguranță, totul. Se știe bine, nu încapă îndoială, că era fiica lui Grigore Brâncoveanu, unul dintre cei șapte copii ai domnitorului Gheorghe Dimitrie Bibescu cu Zoe Mavrocordat - adoptată Brâncoveanu - și ai Ralucăi Musuruș, de origine greacă, fiica lui Musuruș-Pașa, ambasadorul Turciei la Londra prin 1850, și al Anei Vogoride, reputată pianistă, apreciată, printre alții, și de Ignacy Paderewski, celebru muzician polonez care în 1919 a devenit chiar prim-ministru al țării sale. Anna de Brancovan (!!!), așa cum și-a semnat ciclul de poeme intitulat „Litani” cu care debuta în 1898 în *Revue de Paris*, rămășă fără tată de la vârsta de 9 ani, a fost educată exclusiv de o mamă grecoaică, despre care s-a spus că nu știa deloc românește, se înțelege, prea puțin cunoscătoare a istoriei faimoasei familii a fostului soț și, probabil, cu atât mai puțin conștientă de bogata zestre genetică lăsată odraslei pe linia spiței crăiești oltene Brâncoveanu-Bibescu-Știrbey. Devenită contesă de Noailles prin măritișul din 1897 cu contele din marea aristocrație franceză, Mathieu de Noailles, Anna nu și-a văzut țara strămoșilor români decât o singură dată, și atunci pe fugă, în 1885, la vârsta de 9 ani, la înmormântarea părintelui său. „Într-o dimineață am fost condusă, încă foarte slăbită și înveșmântată în negrul cel mai sever, la serviciul funebru care fu celebrat plin de emfază, în memoria tatei, în aurita biserică Domnița Bălașa (din București, n.n.)”, scrie Anna Brâncoveanu de Noailles în deja invocatul op memorialistic *Cartea vieții mele*, din care, referitor la tristul eveniment, și coagularea timidă a primelor impresii despre spiritul orașului, dar mai ales despre întâlnirea și recunoașterea zeilor și magilor vegetali ai locurilor, notează în continuare. „Protocolul durerii pe acest pământ

încă necunoscut mie, și în care urma să rămână pentru totdeauna adormitul meu tată, avea să ne arunce din nou în abis. În mijlocul prapurilor violete și argintii, în mijlocul rugăciunilor și tânguirilor intonate de preoți, simțirăm că se redeschide rana din noi, dând drumul șiroaielor nescacate de lacrimi ca erupte din artere și vene retezate. După ieșirea din biserică, încetul cu încetul se reinstală calmul. *Zăream un oraș aproape asemănător celorlalte orașe cunoscute, mai plin de culori însă, deasupra căruia domnea un climat și o atmosferă ciudat de parfumată, cu miresme pe care le deslușeam fără să mă impregneze, oraș al cărui vocabular, înscris pe clădiri și magazine, mi-era necunoscut* (s.n.).

Pe timpul scurtei noastre șederi la București am locuit mai întâi la hotelul ce comunica direct cu somptuosul local Capșa, și apoi în conacul de țară al mătușii Elise, de «la Șosea», astăzi proprietatea fratelui meu. *Acolo, în mulțimea copacilor vioi care-și ofereau soarelui ca o pajiște frunzișul plin de murmure, am zărit un brad verde, perseverent și solemn, visând în acest colț de lume așa cum văzusem brazi visători în toate părțile pământului pe unde am trecut. Bradul, cedrul, araucaria, prin aspectul lor meditativ și prin vigoarea liniștită și nobilă, mi-au reținut neconștient atenția; venerez în ei magii cu inimă conștientă de sine ai lumii vegetale* (s.n.). Fără urmă de resentiment, mai curând frapată și surprinsă de spectacolul dat de „copilași(i) bronzăți și goi, care ne făceau să roșim și să ne plecăm ochii, pe când ei surzătorii, întindeau spre trenul în mers lent ramuri de cireș, cu frunze ofilite, dar cu fructe purpurii”, ori de „alura atelajelor” din capitala valahă cu „vizitii îndrăciți, pletoși și bărboși”, ce-și avântau „caii, stârnind vârtejuri de praf”, unica „experiență românească” va fi activat, tainic, în sufletul copilului o mută extază de refulgurări. După cum singură mărturisește, la Amphion, pe malul lacului Lemman (în Elveția), unde familia avea o casă de vacanță, pasager, în Bucureștiul viu și pitoresc, la Paris, la Londra sau aiurea, empatica încântare pentru pastoral a micuței sau maturei Anna rămâne nota care va defini substanța inefabilă unică a poeziei miracolului exuberanței vegetale, înțeles ca metaforă și schimb simbolic al lanțului reversibil neîntrerupt al relației om-natură. „*Ce seară! Ceru-i sumbru; vorbim cu glasuri joase;/Căldura și parfumul se prigonesc ciudoase./Lovită,-o stea se bate cu palele de vânt./Să-și țină ochiul ager deschis și luminând./Trist, cerul greu de nour și de furtuni, trimite /Spre-a-mbălsăma-n tăcere potecile umbrite./Miresmele-adunate din mii de trandafiri/Ce-și povestesc, cu lacrimi, durere și iubiri./Castanii vechi, cu floarea lor albă ce irumpe./Sunt mari corăbii pline de girandole scumpe./Sint maburi dorințe deasupra mea plutind./ Ca aburi albi pe apa din iazuri năvălind...*” (Volutate).

„Eram o inimă ce nu putea fi înșelată, scrie Anna de Noailles în *Le Livre De Ma Vie*. Iubeam natura. Copil fiind, de mi-ar fi fost foame și sete, tot numai după ea aș fi tânjit. Departe de ea mă stingeam, și căsuța, drumurile, lacul, colinele din Savoia când mă aflam în mijlocul lor mă îmbătau, iar când eram departe îmi provocau o suferință cumplită de care atârnu sănătatea și tainicele mele stări sufletești, enigme pe care o copilă, în misterioasa-i bravură, nu le interoghează. Moțul violet al sipicai, aroma-i subțire, fluturile alb dungat cu negru luându-și zborul din floare, mălinul cu boabe delicate, mielul muat în roua pășunilor - pe toate acestea cugetul meu însetat de precizie și le reprezenta pe trotuarele Parisului, la fel de pătimaș și cu aceeași disperare cu care iubitul vede aievea, doar visându-le și sub imperiul dorinței, cosițele numai inele ale fetei pe care speră să o aibă fără a fi cât de cât sigur”. Pentru Anna de Noailles

poezia este o stare de fervoare a spiritului cuprins fără putință de împotrivire de un miraculos și însuflețitor elan lăuntric de contopire cu puterile magnanime ale Zeului. Pe această temă, de altminteri, Anna de Noailles a polemizat superior cu Paul Valéry, convinsă fiind până la moarte că adevăratul vehicul al instituirii stării de poezie nu este decât entuziasmul. Ca stare de excelență pură, arogantă, unică, virulentă, fanat rănită, prodigioasă, pasională și infatuată de tăria misterului adânc al propriului sex, în viziunea Contesei de Noailles, poezia trebuie să fie în stare să se ridice cu totul în empireul paroxismului existențial. „Abia copilă, scrie în jurnalul cărții vieții sale Anna de Noailles, *poezia mi se părea materie atât de sacră, încât aș fi vrut s-o fac secretă*”. Și a făcut-o cu aceeași forță de nedeslușit cu care un Francisc din Asissi se adresa surorii sale luna și fratelui său vântul, tuturor viețuitoarelor, dar, mai ales, colombelor care și astăzi străjuiesc mica grădină cu trandafiri fără ghimpi din Umbria natală, unde, retras în singurătate, în semn de aleasă prețuire, Domnul i-a dăruit stigmatul... „Incorruptible azur, déesse lumineuse./Puisque vous avez bien voulu me visiter,/Je remettrais mon coeur entre vos mains soigneuses/Pour que vous le guidiez, par les nuits ténébreuses./Au chemin de l'exacte et claire vérité.//Avant que vous vinssiez, ma grande camarade/Ma vie était encore, son tendre levant./Amoureuse d'éclat, de lustre et de parade/Comme un cygne qui fuit l'eau sage de la rade/Pour monter sur la mer et danser dans le vent.//L'essaim voluptueux des heures turbulentes/Venait, en bondissant, moi comme un chevreuil;/J'ai détourné mes yeux de leur foule galante./Et j'ai guéri pour vous mon âme violente/Du péché de colère et du péché d'orgueil.//Vous serez dans mon coeur comme une forteresse//Et je serai l'archer qui veille dans la tour./Vous serez au pays profond de ma tendresse./Entre les jardins verts de mes fines ivresses/La route de soleil sans ombre et sans détour.//Ô vous dont la pudeur est peureuse et fragile./Vous serez dans mon coeur belle comme un lac bleu./Et vous verrez passer sur votre onde tranquille./Pareils des pigeons dont la blancheur défile./Mes désirs obstinés, vaillants et scrupuleux...” (La conscience). Într-o scrisoare din 1904, după ce între timp poetei seduse de „pasiunea unicului” îi apăruse deja și *Le Coeur innombrable* (1901) și *L'Ombre des jours* (1902) și *La Nouvelle Esperance* (1903), ba chiar și *Le Visage émerveillé* (1904), Marcel Proust (poate cel mai mare admirator al operei sale), vorbind despre ultimele două volume, îi scria fără nicio rezervă: „În *La Nouvelle Esperance* un geniu novator și violent a dislocat toate vechile moduri de a spune, de a compune, de a gândi. Totul se află în revoluție. Pe un plan divin, totul în *Le Visage émerveillé* este ideal reconstruit. (...) Lăsați să cadă ici și colo, cu un fel de cochetărie, câteva din minunatele voastre secrete (...). Poezia nu mai este intercalată. Ea e perpetuă, integrantă asemeni unei calități minunate a ochiului vostru, care vă face să vedeți totul scăldat în frumusețe, în adevăr, în noutate, în geniu (s.n.). Stilul vostru este și el la fel, și nici măcar nu este vorba de o suită de lucruri minunate, ci de o specie de viziune genială (s.n.) care crează în mod constant”.

Dezvoltând, în genul său, cu un soi de impresionism, dară, ce amintește până la un punct de luxura parnasiană, o expresie lirică de saturate schimburi simbolice, Anna de Noailles instituie o viziune neoromantică asupra totului, de natură a pune în valoare nu numai disponibilitatea practic infinită a sufletului de a se contamina de vraja lumii și a jubila extatic și languros erotic, dar și de a resuscita valențele secrete ale substratului vechi românesc, responsabil, depotriva, s-a spus de

Lumea văzută de Ion I

Judecată dreaptă

Ana, tânara mea prietenă învățătoare, are o clasă de țânci, băieți și fete, ar zice o lume rea, mai puțin dotați. Sunt în clasa treia. I-a preluat nu demult și încearcă să-i ridice, folosind metode moderne ca să le câștige atenția.

Azi am organizat – povestea ea – un joc cu judecatori, cu avocați și jurați. E o minune cum figurile țâncilor mei s-au încărcat de răspunderi! Procesul era destul de limpede. La bară, pledoariile clare ale avocaților prefigurau verdictul. Făptuitorul din boxă se prăbușise cu cerul căzut pe el.

Cine l-a pus pe crocodil să-l tragă din barcă și să-l înghită pe explorator!?!...

Timpul s-a scurs destul de repede, clopoțelul sunase demult. Jurații păreau a avea o problemă, voiau acasă. Fulgi mari de zăpadă se buluceau dincolo de geamuri, chemându-i pe derdeluș.

– Gata, domnilor jurati, ați ajuns la consens? i-am întrebat curioasă. Cu nutrișoarele supărate, s-au întors către mine.

– Noi vrem să-l condamnăm, dar nu ne-nțelegem cu Maria! Ea singură votează împotriva. Cu năsucul cărn ridicat și cu ochii senini, Maria parcă-și cerea iertare, căutându-mi sprijinul.

– Întoarce-ți-vă la dezbateri, e musai votul să fie unanim!

S-au întors, au reluat consultările și, nu după mult timp, au venit înapoi cu verdictul.

– Crocodilul e nevinovat doamnă!

Uimită și încurcată în roba mea imaginată, le-am cerut să-și explice decizia.

– Păi, n-a vrut Maria să se schimbe și noi ne grăbim să mergem acasă.

I-am dat Mariei posibilitatea să-și dezvăluie argumentele în logica ei.

– Eu l-am considerat nevinovat... crocodilul fiind carnivor... De-aia l-am achitat, doamnă Judecător!

Schimb de neveste

În față la Real Hypermarket e o bancă. Acolo stau eu și alături un cioban. Între noi, o pungă mare de hârtie. Ciobanul se uită de ceva vreme fix la pungă de hârtie...

– Vrei să știi ce e în pungă? întreb nedumerit.

Ciobanul tace, apoi după un timp dă afirmativ din cap...

– E o sticlă de vin. Am schimbat-o, pe 10 lei. E pentru nevastă-mea...

Ciobanul tace iar o vreme, se uită la etichetă. Apoi zice grav, dând afirmativ din cap:

– Bun schimb ai făcut!

Dincolo de stradă e o bancă. Din ea iese o blondă elegantă, ținând în mână o pungă de hârtie identică cu a mea. Mă uit fix la pungă de hârtie să nu creadă ciobanul că-mi bate la ochi blonda... Am simțit că-i nevastă-sa, când porni către noi.

– Vrei să știi ce e în pungă? mă întreabă ciobanul. Eu tac, nefiind curios din fire. Ciobanul insistă:

– În pungă aia e o turmă de oi.

Tac, buimăcit, o vreme. Apoi zic atât cât pot de grav:

– Da' știu că-ți iubești nevasta, bace, de vânduși turma!

Și atunci, ciobanul, după ce tace o vreme, cu o lucire în ochi, către mine:

– Omule, vrei să facem schimb de pungă?

Ciobanul își ia pungă cu vinul și dispare să se întâlnească cu nevastă-mea. Eu mă sor blondă cu o privire iscoditoare de la pungă, direct la soare și-mi zic apreciind:

– Bun schimb am făcut!

Destinul m-a pus cu blonda în echipă. Între noi doi, doar pungă aia de hârtie cu turma de oi. Soluția a venit de la ea. Cu un glas limpede și uns cu miere de salcâm, doar ce aud:

– Iubițel, hai să scoatem oile la pășune. Eu, nedumerit, nu-i dau răspuns, ea insistând îmi explică:

– Intrăm în Real Hypermarket cu turma, o lăsăm la casă și ieșim doar noi doi, liberi ca păsările cerului și ne ștergem urma rămasă.

Am spus da, de parcă eram deja la ofițerul stării civile. Mi s-a părut civilizat în prag de iarnă să pornim periplul de la raionul de confecții. Iarna asta e Real-istă, distracția începe cu superoferte și blonda mea și-a luat un set de pulovere la modă, mai multe modele, cu prețul fix de 99,99 de ron bucata, lângă care a mai pus o jachetă de damă, lângă un fular niște încălzitoare de urechi și încă o pereche de cizme. Am lăsat acolo pentru dânsa 13 oi crescute ecologic, cu iarbă de-aia grasă de munte (o fi ajuns ciobanul la nevastă-mea? Lasă că se descurcă el!...). Vă spun că a meritat paguba!

Mie mi-am luat un costum de schi, i-am luat și ei unul, din aproape-n aproape avea să vină curând luna de miere, un Predeal, o Sinaie și, firească, un set de valize American Tourister și alte cele, oaie după oaie.

Să mai spun că la electrocasnicele de la raionul Alaska și după ce trecusem de bijuterii, numărăm oile rămase pe degete?!...

Bine că le-am păstrat și pe alea, altfel ni s-ar fi scurs ochii degeaba la produsele românești tradiționale din raionul alimentar. (O fi băut nevastă-mea sticla de vin?)

În față la Real... imaginarul mi-a schimbat viața, așa, din senin.

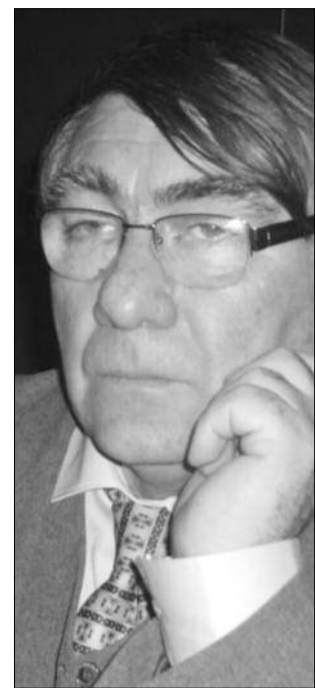
→ către critică, de un apăsător panteism mistic și de un naturalism vegetal păgân prezent indubitabil în versurile ei. În celebrul articol *Les Eblouissements*, publicat mai întâi în "Figaro" (15 iunie 1907), Marcel Proust scria: "Acea putere a exaltării și sensibilității sale poetice, doamna de Noailles n-a perceput-o multă vreme decât proiectată de la sine asupra lucrurilor. Ea n-o recunoștea, o numea inocent splendoarea universului. Acum – și etapa aceasta spre un idealism mai profund o marchează *Les Eblouissements* (volum de versuri apărut în 1907, n.n.) – ea a ajuns să o conștientizeze direct, dintr-un anume surplus de iubire, încă neutilizat de lucruri, pe care într-o zi și l-a găsit în inimă". Sigur, rafinatul om de litere francez, cu adevărat singurul mentor pe care îl recunoștea Anna de Noailles, avea dreptate, căci o recunoștea chiar poeta fără ocolișuri: "Marcel Proust este singura ființă care m-a făcut să schimb un vers, să suprim o strofă; nu-i dam dreptate împlinind acest sacrificiu, căci poetul nu-și vede atât de grabnic defectele, dar să-l necăjesc pe Marcel, pe cel înzestrat cu darul prezicerii, pe vrăjitor – nu puteam! El a aninat primele ghirlande la ușorul templului tinereții mele; el m-a făcut să cred că poezia este nectarul lumii..."

S-a făcut tapaj și s-a bătut serios monedă în epocă (vezi Paul Zarifopol, Octavian Goga sau Ion Vinea) cu privire la desțărarea acestui vlăstar brâncovenesc de geniu, care fusese o singură dată în viața sa în Valahia, care nu știa limba strămoșilor de aici și care, întrebând asupra originilor, declarase că nu este româncă, ci doar un poet francez cu o mamă grecoaică... După întărirea acestei afirmații, făcută prin declarația consemnată în *Les Annales* (1912), cu mesianismu-i bineștiut, Octavian Goga i-a scris Annei de Noailles, în versuri, o *Scrisoare* plină de muștrări: "Îți recitesc răvașu-n franțuzește/Cu

slova lui muiată-n ironie/Și, nu știu cum, un gând mă ispitește.../Mă iartă, doamnă, că ți-l spun și ție.../Tu ne-ai uitat, tu din strigarea noastră/Nu știi nimic, nimica nu te doare;/Nici Dunărea nu-ți plânge la fereastră;/Nici munții mei nu pot să te-nfioare.../Nu ne-nțelegi nici visul, nici cuvântul;/Nici cântecul tu nu ni-l poți cunoaște.../Din țara ta ți-a mai rămas pământul;/Ai grâu în el, dar ți-ai uitat de moaște.../Abia odată, când te chema Bizanțul;/Ai poposit la noi o clipă-două;/Verigă mândră ce te-ai rupt din lanțul/Unor vieți atât de scumpe nouă.../De-aceia azi te miri ca de-o poveste/Când cineva de rostul tău te-ntreabă;/O glumă-ți par cuvintele aceste/Și râzi de noi, odraslă basarabă.../Râzi în zadar! Trecutul nenfășoară/Oricât de mult l-am surghiuni din minte.../Străbunii-n noi de veci nu vor să moară/Și noi mințim, dar sângele nu minte!//Ei vin la noi... Și-acolo-n metropola;/Pe malul Senei, umbra lor străbate;/Sufletul lor pătrunde sub cupola/Palatelor cu creștete bronzate.../Câți logofeți și vornici nu se schimbă/În noaptea ta cu visuri zbuciumate.../Cu noi în drum doar pururea se plimbă/ Un țintirim de suflete uitate.../Când vei simți o jale vag-adese/Și-n liniștea amurgului de toamnă/Te vor fura îndemnuri ne-nțelese;/Nu te mira: sunt Brâncovenii, doamnă!" Singurul cârturar de mare suprafață care a înțeles se pare cum se cuvine condiția unui poet care scria într-o limbă europeană de mare prestigiu cultural, însă, pe de altă parte, vorbit submers și inebriabil de „limbajul siriatic al strămoșilor”, a fost fără doar și poate Nicolae Iorga, scriitorul și savantul care propunând-o, în 1925, ca membru de onoare Academiei Române, își motiva mai mult decât îndreptățit și adecvat alegerea: "Între cine cântă mediocru în românește după inspirații total străine, susținea domnia sa, și cine aduce genial acordurile misterioase ale sufletului nostru

într-una din cele mai mari literaturi ale lumii, este de preferat cu admirație acesta". Că profesorul Iorga nu se înșela stau mărturie câteva gesturi făcute de marea poetă spre amurgul vieții când pare că se întoarce cu toată ființa spre „țara aurită, cuminte, plină de candoare” ce va fi „zămislit neștiutoru-mi suflet” (vezi, în mod special, întreaga poemă *Amintirea străbunilor*, dedicată Elenei Văcărescu și publicată în numărul festiv închinat Românei Mari de către revista franțuzească *Illustration* la 1 decembrie 1928). La alt etaj, nu uit nici observația de mare finețe a lui G. Călinescu care, în *Istoria sa*, din vârful penitei, sublinia clasicitatea textelor unui mare creator, situată dincolo de orice determinare într-un spațiu meschin: *Poezia contesei de Noailles nu este sentimentală ci crud voluptuoasă ca a unei Diane, o poezie a principiului fenomen(al) - sic ! - în căutarea germenului fecundității prin care se va perpetua lumea*".

Iubită de francezi, care au venit în număr mare în 5 mai 1933 (peste zece mii de oameni!) să-și ia la revedere de la poetul cel mai faimos al vremii lor („poezia ei a fost strigătul adolescenței noastre, scria Francois Mauriac”), numele Annei de Noailles este purtat astăzi, din câte cunosc, de către un mare bulevard din orașul Sarcelles, la zece minute de Paris; de Biblioteca Franceză din Târgoviște și, începând din anul școlar 1913-1914, de fostul liceu francez din București, înființat în 1940, închis în 1948, și redeschis în 1965 doar pentru fiii diplomaților străini acreditați la București. Noua instituție privată, beneficiind de o clădire modernă construită în parteneriat de statul român și francez, va funcționa după un curriculum francez, iar jumătate dintre elevi, cel puțin, vor fi români.

Singurul cârturar de mare suprafață care a înțeles se pare cum se cuvine condiția unui poet care scria într-o limbă europeană de mare prestigiu cultural, însă, pe de altă parte, vorbit submers și inebriabil de „limbajul siriatic al strămoșilor”, a fost fără doar și poate Nicolae Iorga...

Dumitru M. Ion - 65

În anul 1991 a fondat Editura Orient-Occident, al cărei președinte și director general este, publicând în special carte de poezie. Este președinte al Festivalului Internațional „Noptile de Poezie de la Curtea de Argeș” (fondat în anul 1997 împreună cu poeta Carolina Ilica). Este președinte al Fundației și Organizației Culturale Academia Internațională Orient-Occident (Curtea de Argeș), pe care a întemeiat-o tot împreună cu poeta Carolina Ilica (1998).

poesis

Poet, romancier, nuvelist, eseist, dramaturg, critic de film și teatru, autor pentru copii și tineret, traducător, editor, academician.

Dumitru M. Ion s-a născut în data de 26 septembrie 1947, în satul Brătești, Curtea de Argeș. A absolvit Școala elementară, Școala de meserii și Liceul „Vlaicu Vodă” în orașul Curtea de Argeș. Între 1965-1966 urmează Facultatea de filologie pe care o părăsește pentru *Facultatea de Critică de Teatru, Film și Televiziune* din cadrul I.A.T.C. „I.L. Caragiale” - București, pe care o absolveste în anul 1971, cu titlul de diplomat în arte.

A debutat în copilărie (1960) cu poezie și proză în revistele literare ale Uniunii Scriitorilor din România (*Gazeta literară, Luceafărul, Tribuna*).

Anul 1966 marchează debutul său editorial cu volumul de versuri *Iadeș* (Editura pentru literatură, București, 1966). Din 1967 este membru titular al Uniunii Scriitorilor din România, fiind ales în câteva rânduri în forurile de conducere ale acesteia. Încă de la debut, critica literară l-a considerat drept o personalitate a literaturii române contemporane.

Până în 1989, dar și după căderea comunismului, a trăit exclusiv ca scriitor profesionist. Este prezent în peste 25 de antologii de poezie și proză română contemporană apărute în țară și în străinătate. A publicat 15 cărți de poezie, 10 romane și volume de nuvele, 5 cărți de poezie și proză pentru copii și tineret, 3 drame și 2 volume de eseuri; a tradus în limba română și în alte limbi peste 180 de volume; a alcătuit și tradus antologii esențiale din lirica chineză, georgiană, armeană, macedoneană, din R. Moldova și din poezia Egiptului antic. A publicat peste 100 de eseuri dedicate filmului și teatrului. Volume din lirica sa au apărut în peste 25 limbi. Poezia, proza și traduceri sale au fost distinse cu peste 30 premii naționale și internaționale. A obținut mai multe burse de studii și invitații de călătorie în: S.U.A., R.F. Germania, Italia, Iugoslavia, (Serbia și Muntenegru), Bosnia și Herțegovina, R. Macedonia, Grecia, Turcia, Egipt, Cipru, Georgia, Armenia, Uzbekistan, Spania, Tunisia, Columbia, Azerbaidjan etc. A participat la Festivalurile Internaționale de Poezie de la: Struga (R. Macedonia), Sarajevo (Bosnia și Herțegovina), Budva (Muntenegru), Veles, Tetovo, Bitola (R. Macedonia), Las Palmas, Canare (Spania), Bagdad (Iraq), Medellin (Columbia), Smederevo, Belgrad, Negotin (Serbia), Jedienne (Tunisia), Krdjali (Bulgaria), Izmir (Turcia), Zagreb (Croatia), Lesbos (Grecia) etc.

Este membru al unor prestigioase societăți, asociații și uniuni de creație din mai multe țări. Din anul 2000 este membru al Academiei de Științe și Arte din R. Macedonia, iar din anul 2002, membru al Academiei de Științe, Literatură și Artă (Oradea). Este, de asemenea, membru al Academiei Europene „Lira lui Orfeu” din Bulgaria; membru al Akademiei Vektor (Baku, Azerbaidjan); membru al Academiei Mihai Eminescu (New Delhi - București); din anul 2008 este Comandor al Ordinului Cavalerilor Danubieni (Galați - România); membru al Asociației Criticilor și Eseistilor (Paris, Franța); membru de onoare al Asociației Scriitorilor din Muntenegru, al Asociației Scriitorilor din R. Macedonia; cetățean de onoare al municipiului Curtea de Argeș; poet de onoare al orașului Skopje etc. etc

În anul 1991 a fondat Editura Orient-Occident, al cărei președinte și director general este, publicând în special carte de poezie. Este președinte al *Festivalului Internațional „Noptile de Poezie de la Curtea de Argeș”* (fondat în anul 1997 împreună cu poeta Carolina Ilica). Este președinte al Fundației și Organizației Culturale *Academia Internațională Orient-Occident* (Curtea de Argeș), pe care a întemeiat-o tot împreună cu poeta Carolina Ilica (1998).

Bibliografie: I. Volume de poezie (selectiv): *Iadeș*, Editura pentru literatură, București, 1966; *Vânătorile*, Editura pentru literatură, București, 1969; *Balcanice*, Editura Albatros, București, 1970; *Fals tratat de vânătoare*, Editura Cartea Românească, București, 1973; *Culoare și aromă (Melancolii)*, Editura Cartea Românească, București, 1974; *Orgolii*, Editura Albatros, București, 1974; *Vânătorile* (Selecție, în colecția

Hyperion), Editura Cartea Românească, București, 1981; *Ioan Metafora*, Editura Cartea Românească, București, 1986; *Evanghelia după Ioan Metafora*, Editura Orient-Occident, București, 1997; *El Evangelio según Ioan Metafora - The Gospel After John Metaphor* (ediție bilingvă spaniolă-engleză), Editura Orient-Occident, București, 1999; *Evanghelia după Ioan Metafora* (Plurilingv, I), Editura Academiei Internaționale Orient-Occident, București, 2002; *Faraonul*, Editura Convorbiri literare, Iași, 2002; *Evanghelia după Ioan Metafora* (Plurilingv, II), Editura Academiei Internaționale Orient-Occident, București, 2003; *Evanghelia după Ioan Metafora* (Plurilingv, III), Editura Academiei Internaționale Orient-Occident, București, 2005; *Evanghelia după Ioan Metafora* (ediția a 28-a), Editura Academiei Internaționale Orient-Occident, București, 2007.

II. Volume de proză: *Paștele cailor* (roman), Editura Cartea Românească, București, 1970; *Povestea minunatelor călătorii* (roman), Editura Ion Creangă, București, 1973; *Vânătoare de tigri* (povestiri și poeme în proză), Editura Cartea Românească, București, 1976; *Elfii la Brusa* (nuvele), Editura Cartea Românească, București, 1979; *Babilonul* (nuvele), Editura Eminescu, București, 1981; *Scribul și Închipuirea* (roman), Editura Cartea Românească, București, 1985; *Diavolul la Sfântul Ștefan* (nuvele), Editura Orient-Occident, București, 1998; *Drumul Pierdut*, nuvele, Editura Academiei Internaționale Orient-Occident, București, 2005; *Scribul și Închipuirea* (roman, vol. I și II; ediție definitivă), Editura Academiei Internaționale Orient-Occident, București, 2009.

III. Volume de literatură pentru copii și tineret: *Farfurii zburătoare* (roman), Editura Ion Creangă, București, 1969; *Poezii de 20 de ani* (versuri), Editura Eminescu, București, 1972; *Sir și Elixir* (teatru și poezii), Editura Junimea, Iași, 1973; *28 Meteoritul care a uitat să cadă* (roman), Editura Ion Creangă, București, 1976; *În Orașul Farniente* (versuri), Editura Academiei Internaționale Orient-Occident, București, 2005.

IV. Piese de teatru: *Corăbii de Ardeal*, 1967; *Fiul lui Alexandru cel Mare (Morirencia)*, 1983; *Sir și Elixir*, 1985.

V. Volume ale autorului apărute în alte limbi: *Florile vor să intre în casă* (poezii), Editura Merani, Tbilisi, Georgia, 1976; *Trădarea amiezii* (poezii), Editura Mislă, Skopje, R.S.F. Jugoslavia, 1983; *Farfurii zburătoare* (roman), Editura Detska radost, Skopje, R.S.F. Jugoslavia, 1987; *Ioan Metafora* (poezii), Editura Naša kniga, Skopje, Iugoslavia, 1989; *Falanga lirică macedoneană* (selecție, traduceri, studiu introductiv, note bibliografice), Editura Hyperion, Chișinău, Republica Moldova, 1990; *Falanga lirică macedoneană* (selecție, studiu introductiv, note bibliografice), Editura Kultura, Skopje, R. Macedonia, 1991; *Privighetoarea care cântă cu ochii închiși* (eseuri), Editura Makedonska kniga, Skopje, R. Macedonia, 1992; *Farfurii zburătoare* (roman), Editura Biblioteca 48, Sofia, Bulgaria, 1998; *Ioan Metafora* (poezii), Editura Era, Istanbul, Turcia, 1998; *Evanghelia după Ioan Metafora* (poezii), Editura Centrului Cultural Teșani, Bosnia și Herțegovina, 2001; *Culesul de purpură* (poezii), Editura RAD, Belgrad, R.F. Iugoslavia, 2001; *Evanghelia după Ioan Metafora* (poezii), Editura Vladimir Mijuskovic, Muntenegru, R.F.J., 2002; *Evanghelia după Ioan Metafora* (poezii), Editura Kliuci-94, Moscova, Federația Rusă, 2002; *Culesul de purpură* (poezii), Editura Egnatia, Tirana, Albania, 2002; *Evanghelia după Ioan Metafora* (poezii în română, engleză, spaniolă și franceză) (Plurilingv, I), Editura Academiei Internaționale Orient-Occident, București, 2002; *Culesul de purpură* (poezii), Trebinje, R. Sârbpska, Bosnia și Herțegovina, 2003; *Evanghelia după Ioan Metafora* (poezii), Editura Nov Zlatorog, Sofia, Bulgaria, 2003; *Evanghelia după Ioan Metafora* (poezii), Casa Editorială Naaman, Beirut, Liban, 2003; *Poezia macedoneană contemporană*, eseuri, Editura Matija Makedonska, Skopje, R. Macedonia, 2008; *Poezia * Evanghelia după Ioan Metafora*, Društvo na Pisatelite na Makedonia, Skopje, R. Macedonia, 2009; *Evanghelia după*

Ioan Metafora, TOB Zadruga, Kiev, Ucraina, 2010; *Evanghelia după Ioan Metafora* (în engleză și macedoneană), Editura Makavej, Skopje, R. Macedonia, 2012.

VI. Traduceri din limba română, îngrijiri de ediții, studii introductive: *Nichita Stănescu, Poezii*, Editura Mislă, Skopje, 1982 (în colab. cu Taško Sarov); *Nichita Stănescu, Îndoirea luminii* (versuri), Editura Mislă, Skopje, 1982 (în colab. cu Taško Sarov); *Marin Sorescu, Pe sub ușă* (versuri), Editura Mislă, Skopje, 1982 (în colab. cu Taško Sarov); *Eugen Jebeleanu, Hanibal* (versuri), Editura Mislă, Skopje, 1982 (în colab. cu Taško Sarov); *D.R. Popescu, Vânătoare regală* (roman), Editura Mislă, Skopje, 1985 (în colab. cu Dimo Naun Dimcev); *Mircea Ciobanu, Vântul Ahab*, Editura Mislă, Skopje, 1986 (în colab. cu Branko Tvetkoski); *George Bălăiță, Lumea în două zile* (roman), Editura Mislă, Skopje, 1986 (în colab. cu Dimo Naun Dimcev); *Horia Bădescu, Plângerile lui Solomon* (versuri), Editura Makedonska kniga, Skopje, 1987 (în colab. cu Dimo Naun Dimcev); *Vasile Igna, Provincia* (versuri), Kultura, Skopje, 1988 (în colab. cu Dimo Naun Dimcev); *Adrian Popescu, Curtea Medicilor* (versuri), Kultura, Skopje, 1988 (în colab. cu Dimo Naun Dimcev); *Titus Văjeu, O genă de neant* (versuri), Editura Mislă, Skopje, 1989 (în colab. cu Branko Tvetkoski); *Grigore Vieru, Poezii* (versuri), Editura Mislă, Skopje, 1989 (în colab. cu Branko Tvetkoski); *Carolina Ilica, Puțin mai mult* (îngrijire de ediție), Editura Matija Makedonska, Skopje, 2011; *Lucian Vasiliu, Poezii*, Editura Makavej, Skopje, 2012 (în colab. cu Branko Tvetkoski).

VII. Premii (selectiv): 1. *Premiul Luceafărul* (poezie), 1964; 2. *Premiul Napoli Ospiti* (poezie), Italia, 1970; *Premiul Albatros* (proză), 1970; *Premiul Uniunii Scriitorilor din România* (proză), 1972; *Premiul Uniunii Tineretului din România* (poezie), 1974; 6-8. *Premiul Pana de Aur* (traduceri, Festivalul Internațional al Traducătorilor, Tetovo, R.F. Iugoslavia), 1977, 1986, 1994; 9-11. *Premiul Uniunii Scriitorilor și al Uniunii Traducătorilor din Macedonia* (traduceri), 1982, 1989, 1991; 12. *Premiul Uniunii Scriitorilor din România* (traduceri), 1983; 13. *Premiul pentru Cea mai frumoasă poezie* (Festivalul Internațional „Serile de Poezie de la Struga”, R. Macedonia), 1993; 14. *Premiul Societății Internaționale a Scriitorilor și Artiștilor Greci*, Grecia, 1998; 15. *Premiul Kocio Rațin* (Festivalul Internațional „Kocio Rațin”, Veles, R. Macedonia), 1999; 16. *Premiul Naim Frasheri* (poezie), 2000; 17. *Cetățean de Onoare al municipiului Curtea de Argeș*; 18. *Premiul Vladimir Mijuskovic* (Muntenegru, R.F. Iugoslavia), 2001; 19. *Premiul „Convorbiri Literare”*, 2002; 20. *Marele Premiu al Academiei de Științe, Literatură și Arte* (Oradea), 2002; 21-22. *Premiul pentru Poezie al Festivalului Internațional Jedienne*, Tunisia, 2002, 2004; 23. *Premiul Nichita Stănescu* (traduceri), Festivalul Internațional „Nichita Stănescu”, Ploiești, 2004; 24. *Premiul Conducătorul de quadrigă*, Delfi, Grecia, 2004; 25. *Premiul Duiliu Zamfirescu*, Focșani, 2005; 26. *Premiul Antares*, Festivalul Internațional de Poezie “Antares”, Galați-Brăila, 2006; 27. *Premiul de Excelență al ziarului Argeșul*, Pitești, 2007; 28. *Comandor al Ordinului Cavalerilor Danubieni*, Brăila, 2008; 29. *Premiul Balcanica* (traduceri), Festivalul Poeților din Balcani, Galați, 2008; 30. *Premiul Academiei Poeților fără frontiere*, Kiev, 2008; 31. *Premiul Tyrsul Poeților*, Uniunea Scriitorilor din R. Macedonia, 2009; 32. *Poet de Onoare al Orașului Skopje*, Festivalul Teilor, Skopje, R. Macedonia, 2009; 33. *Premiul pentru Poezie al Consiliului Județean Argeș*, 2009; 34. *Premiul pentru Literatură*, Festivalul de Literatură KIBATEK, Izmir, Turcia, 2010; 35-45. Diplome de Excelență acordate de Ministerul Culturii și Cultelor din România, Direcția pentru Cultură și Culte Argeș, Centrul pentru Cultură Pitești, revista Argeș, ziarul Argeșul etc. pentru merite deosebite în promovarea literaturii române și cunoașterea poeziei lumii, pentru organizarea *Festivalului Internațional “Noptile de Poezie de la Curtea de Argeș”*.